IZHAJA VSAK [illegible]

Celo[illegible] st. 688
poluletno
četrtletno
Dr. Henrik Tuma

[illegible]STVU:
ano . . L 18·20
. . . . „ 9·10
. . . . „ 4·60

Posamezni i[illegible] izvodi po [illegible] Gorica [illegible] dništvo in upravništvo: Trst, via Maiolica 10-12. Telefon 1142. — Oglasi: Za vsak mm visočine ene kolone v širokosti 63 mm: finančni oglasi 1 L, osmrtnice, zahvale, poslanice, vabila 80 cent., trgovski in obrtniški oglasi 60 cent. — Plača se vnaprej.

DELO

Glasilo Komunistične stranke Italije

Trst, 5. oktobra 1922. — Leto III. - Štev. 150.

Mladi komunisti, nadaljujte tudi pri vojakih svoje delo prosvetljevanja in agitacije. Stojte na straži za življenje in svobodo proletariata.

Ko bodo stali pod orožjem samo zav[illegible] proletarci in se bo govorilo o nevarnosti novih vojn ne bo več proletariat zrl preplašeno in negotovo v bodočnost, ampak bo videl v imperialistični vojni sredstvo za zlomitev kapitalistične oblasti.

Rdeči vojaki so garancija za uspeh proletarske revolucije.

Dogodki po grškem porazu

Vesti, ki jih o dogodkih na vshodu pošiljajo v svet razne evropske brzojavne agencije so sicer zelo nejasne in zelo nasprotujoče. Vendar ne morejo zatajiti dejstva, da so zadali Turki s svojo zmago nad Grki močan udarec vsej protiljudski in nazadnjaški politiki antantinih kapitalističnih velesil. Ker pa govore dejstva jezik, ki je bolj razumljiv od vsakega političnega razmotrivanja, bomo skušali obrazložiti v naslednjem le dogodke, kakor so se v pretečenem tednu odigrali.

Poročila o vojni med Turki in Grki nas seznanijo najprej s tem le zanimivim dogodkom: Turški vojaki so napadali in zmagali v imenu zveze z Rusijo. Pri vseh svojih napadih in po zmagi so vpili *živel Trocki!* Grški vojaki so pred turškimi napadi bežali, metali puške v koruzo in vpili, tudi oni, *živel Trocki!* Zgodilo se je morda prvič v zgodovini bojev, da je ime enega vojskovodje navduševalo zmagujoče in premagane vojake.

Grške čete se torej niso hotele več boriti. Proletarski duh grških čet pa ni prišel na površje. Pač je ta duh izkoristil vojaški revolucionarni odbor, ki se je organiziral proti tedanji grki vladi in proti grškemu kralju Konstantinu. Ta vojaški revolucionarni odbor je prisilil vlado, da je odstopila in je prisilil kralja, da se je odpovedal prestolu. Mesto prejšnje so pa postavili vojaški revolucionarji drugo meščansko vlado in na mesto odstopivšega kralja Konstantina so postavili drugega kralja, ki se imenuje Jurij II. Konstantin pa je moral z družino po svetu. Tako ima svet zopet lep zgled pred seboj iz katerega se lahko prepriča, da so vladarji zares od boga izvoljeni.

Vsled turške zmage nad Grki je antanta na eni izmed svojih mnogih konferenc, ki so se vršile v poslednjih dneh, sama razveljavila določbe svojih mirovnih pogodb. Te pogodbe so določale, da Turek ne bo smel več na evropska tla. Tracija bi morala ostati last grške države; Carigrad bi bil moral postati polagoma angleški in Anglija bi bila morala imeti ključ dardanelskih ožin. Sedaj so pa Anglija, Francija in Italija obljubile Tracijo in Carigrad Turkom, dardanelske ožine bi pa morale biti pod kontrolo naddržavne svetovne zveze. Pogoj je pa bil, da se Turki zaenkrat ustavijo, da ne prekoračijo nevtralnega ozemlja in da pridejo na konferenco, ki bo nov mir sklenila.

Nova grška vojaška revolucionarna vlada ni zadovoljna s tem antantinim predlogom in hoče ohraniti grškemu narodu Tracijo, ki da je hoče braniti do zadnje kaplje krvi. Grška revolucija, da ni nastala zato, da bo izšla Grčija iz te vojne oslabljena marveč zato, da si izvojuje znova kar je izgubila. «Ali Tracijo ali smrt!» To je parola grških nacionalističnih revolucionarcev. Grški vojaki menda niso tega mnenja. Dogodki nam bodo zopet povedali kdo bo zmagal.

Turčija noče odnehati od svojih zahtev. Ona hoče, da se ji izroči takoj Tracijo do Drinopolja, Carigrad in Dardanele. Potem se pa lahko skliče mirovno konferenco. Antanta pa tega ne more storiti, ker so v Traciji še grški vojaki, ki jih ne more kar čez noč zapoditi. Čuden je vsekakor položaj antante, ki obljublja pod pritiskom kanonov sedaj Turkom kar je svoj čas že izročila Grkom. Narodi so na svetu zares svobodni in smejo zares svobodno odločati o svoji usodi. Skoro ravno tako kakor živina.

Diplomatje antantinih velesil so zelo nervozni, ker niso na jasnem glede stališča, ki ga bodo zavzeli ruski boljševiki. Turčija ima namreč tesno pogodbo z Rusijo, po kteri se prva ne more udeležiti nobene konference ako ne bi bila na njej zastopana tudi ruska sovjetska vlada. Antanta pa, ki ni še priznala ruskega naroda, noče, da bi na bodočo konferenco prišla Rusija.

Rusija je poslala angleški vladi energično spomenico, v kateri izjavlja, da imajo pravico sklepati o vprašanju Balkana le balkanski narodi in o zadevah, ki se tičejo Črnega morja in dardanelskih ožin le one države, ki imajo tam svoje življenske interese. Nadalje je sovjetska vlada v tej spomenici povedala tudi, da ne bo miru, dokler ne bodo tega sklenili vsi narodi med seboj in, da želi izreči ruski proletariat v tej zadevi tudi svojo besedo.

Anglija ni Rusiji še nič odgovorila. Morda ne bo niti odgovorila. Antanta dela sedaj na to, da bi odtegnila Turčijo ruskemu vplivu. Ona hoče po stari navadi razdruževati prijatelje in jih potem razdružene natepsti. Do danes se ne ve še ničesar kako stališče bo zavzela Turčija glede te poslednje antantine nakane.

Med tem časom se pa pridno pripravlja tudi grški in drugi proletariat. V Grčiji ni bilo za vojaško revolucijo nobenega resnega navdušenju. Ljudje so se menda prepričali, da ostane kralj vendarle kralj pa naj nosi katerosibodi ime. Meščanska vlada ne more zastopati proletarskih koristi in vojaške revolucije so od nekdaj reakcionarno.

Poleg grškega se pripravlja tudi bolgarski in ves ostali balkanski proletariat. V Jugoslaviji ni prav nič mirno. Turška zmaga je povzročila tudi tam ministrsko krizo in ves terorizem ni bil v stanu, da bi zadušil razredno zavest in puntarski duh tamošnjega proletariata.

Balkan, ki je zanetil leta 1914 svetovno vojno je postal ognjenik iz katerega lahko vsak čas izbruhne revolucija. — Vprašanje kako bo antanta stvar rešila ni za nas važno. Važno je kaj poreko narodi, kaj poreče ljudstvo, ki trpi in dela. Antanta je doživela po zmagi veliko porazov. Nič čudnega torej ako bodo narodi uničili njene bodoče mirovne pogodbe kakor so Turki uničili ono, ki jih je hotela potisniti v Azijo in izbrisati iz sveta.

Dolžnost proletariata je, da čuva in da se pripravlja.

napis, ki niti blesti ne več in za komunista je parlament kvečjem še ustanova za prodajanje proletariata od strani reformističnih struj.

Včasi je izgledalo, da bo parlament v svojem postopnem razvoju mogočna pridobitev predvsem za proletarske množice. Po vseh evropskih mestih smo videli, da je tekla kri ljudstva za razširjenje volilne pravice. Shodi, demonstracije izgredi, streljanje vojaštva v delavstvo, jože in preganjanje, vse to so prestale množice vseh evropskih narodov, da bo pristopil del ljudstva več k volilnim žaram. Celo ugledni voditelji proletariata so se udajali usodni samoprevari, da bo s parlamentom, s splošno, enako, tajno in direktno volilno pravico rešeno socialno vprašanje, da bo z zakonom, sprejetim v zbornici, odpravljeno izkoriščanje kapitalističnega reda, moderno suženjstvo. Bila je to usodna zmota, ki je za desetletja vrgla nazaj delavsko osamo svojitev. Kakor vsaka vladavina, tako ima tudi doba liberalnega, kapitalističnega gospodarstva svojo značilno ustanovo, ki naj bi čimbolj utrdila gospodarsko-politični sistem sam. V levdalni dobi pred francoskim prevratom so v zbornici odločevali stanovi, ki so predstavljali izključno plemstvo in duhovščino. S svetovnim prometom in trgovino se je silno ojačil meščanski kapital, ki je tekmoval z gospodarsko močjo plemstva in se je razširila «prosvetljenost», ki je oslabila duhovski stan. Vsled gospodarskega napredka je buržoazija zahtevala in tudi dosegla politično moč ki ji je padla v naročje v obliki zavojevanja parlamenta. Naravno, da ni s prvim udarcem dobila države v pest, toda pravice zbornice je znala tako razširiti — sicer v neprestani borbi s konservativci, posebno z lastniki velikanskih zemljišč, — da je napravila iz nje zakonodajni aparat ter polagoma prevzela vlado in njene naprave popolnoma v svoje roke. — Skozi vse XIX. stoletje vidimo po evropskih državah ta proces, ki se le v absolutistični Rusiji ni mogel prav razviti. Absolutistične vlade so se parlamentarizmu meščanstva trdovratno in dosledno upirale, ampak končno so povsod odjenjale: plemstvo samo je včasi podpiralo nekdaj «moderno» stremljenje, duhovščina pa je danes povsod šla v parlament, dasi ob pričetku franc. revolucije ni hotela ničesar čuti o odpravi svojega stanovskega privilega.

Razvoj parlamenta, ki je danes popolno buržoazno dete, je zelo zanimivo Najprej so imele zbornice veleposestniško večino, ki je prišla navadno indirektno na to važno mesto: potom pokrajinskih (deželnih) zastopstev. Pogosto je imela vlada zraven takega parlamenta odrediti na svojo roko, kar je hotela. Tudi imunitete niso uživali poslanci, saj smo videli celo v našem stoletju može carske dume izgnane v Sibirijo! Klic ustava, ustava! je odmeval kot bojni klic iz zapada proti vzhodu in dostikrat so se najboljši možje borili za buržoazni ideal, ki je stal ponekod velikih žrtev. Naloga, ki jo je imel parlament po nazorih meščanstva, je bila, uveljaviti liberalizem, posebno gospodarsko. To je povsem razumljivo, saj je vsa politika v resnici vprašanje ekonomskega razvoja. Buržoazni razred, torej razred bankirjev industrialcev, trgovcev, veleposestnikov zgoraj, uradnikov vseh vrst, velčine intelektualcev, manjših obrtnikov in večjih kmetov spodaj, je stremel za tem, da spravi v svojo oblast in v svojo izključno službo ves državni stroj, s pomočjo katerega bo potem razvil zakonodajo po svojih namenih, tako namreč, da si bo zagotovil svojo lastnino in ustanovil pravico, razširjati to lastnino neomejeno in brez ovir. To se je meščanskemu razredu popolnoma posrečilo, čeprav včasih šele s trdo borbo. Pri tem je prevrgel in korenito razdejal vse, kar je bilo prej sveto. Razlastil je (ni se teg astraši!) plemstvo, cerkev in «osvobodil» ponekod kmete, da so ga dobile v roke nearistokratične banke, razbil cehovsko, malo obrt, razširil trgovino in razvil najširšo svobodo izkoriščanja. Predno se mu je vse to posrečilo, je moral seveda doseči tudi svobodo besede, tiska, zborovanja in društveno svobodo. Tudi sodišče je prilagodil svojim namenom in načrtom, vpeljal je poroto in prikrojil šolo načelu profita, načelu, ki je na vseh koncih in krajih sililo izpod liberalizma, da vlada namreč pravzaprav denar ali primerneje: kapital .

V vsem tem razvoju je igral parlament ogromno vlogo: iz parlamenta ven se je pravzaprav posrečilo buržoaziji dobiti v roke, kar je bistveno za obstoj države: tehnični aparat, torej urade in upravo, sredstva za vladanje, denar in armado, iz katere je najprej napravil «ljudsko» armado, potem pa jo poburžoazil s svojim častništvom. Ko je bil meščanski razred že tako daleč, ko je dosegel nadvladje in je postala država popolnoma njegova last, se je previdno prelevil, opustil liberalizem in se oblekel v jagnjetovino demokratizma, s katerim zakriva danes svoje kapitalistično gospodarstvo.

Istočasno, ko je buržoazija napravljala iz parlamenta svoj instrument, ko je izvijala to orožje iz rok absolutizma, je prišla že v novo borbo na popolnoma nasprotni strani. Delavstvo se je okoristilo z zborovalno in društveno svobodo in začelo zahtevati besede pri buržoaziji sami. Tako vidimo, da se vrata parlamenta širijo, skozi nje ne stopajo le magnati, ampak tudi davkoplačevalci, izprva seveda le veliki. Toda razvoj gre dalje, beseda «davkoplačevalec» je vsak dan smešnejša, zakaj davek plačuje tudi tisti, ki nima ene same pedi zemlje, če si le kupi perišče soli. V viharjih se doseže splošna, enaka, tajna, direktna volilna pravica in celo proporc, sorazmerje poslancev po številu glasov stranke.

Toda tu je razpotje. Socialdemokratsko delavstvo je bilo prepričano, da dobi vse v roke, če doseže večino v parlamentu. Nikdar hujše zmote! Borba za vstop proletariata v parlament je imela dejansko le propagandno vrednost za komunizem in ne več. Načelni voditelji delavskega razreda so to vedno in povsod poudarjali, žal, da so jih po vsej Evropi prevpili socialdemokratski organizatorji, ki so se z ogromnim naraščajem stranke pomeščanili in raje sedeli na svojih toplih stolčkih, kakor da bi začeli veliko borbo za prevzetje oblasti v delavsko-kmečke roke. Tako je proletarska masa izgubila izpred oči bistveni cilj svoje osamosvojitve, delavsko gibanje je zastalo, politični položaj delovnega ljudstva se je z upadanjem bojevitosti naglo poslabšal, proletariat je začel tudi gospodarsko nazadovati. Nič čudnega če je našlo svetovno klanje l. 1914 delavca in kmeta popolnoma nepripravljena, v temi, desorientirana in brez vsakršne organizacije. Ko bi socialna demokracija šla neizprosno marxistično pot tudi po Marxovi smrti (od l. 1883. dalje), bi bile proletarske množice v l. 1914 na jasnem in bi storile to, kar so naredili l. 1917 boljševiki, vzele oblast v lastno pest in zadušile zajedavsko zalego. Namesto tega, je socialnodemokratsko vodstvo delavstva šlo branit «domovino» izkoriščevalcev in prelilo zanjo reke proletarske krvi zato, da danes beli teror davi delovno ljudstvo od enega do druzega konca Evrope. Nikdar ne bi proletariat položil toliko žrtev, ko bi zrušil v l. 1914 kapitalistično Evropo, kakor jih je moral zato, da se je po petletni vojni kapitalistični zmaj še ojačil in stopil delavstvu na tilnik!

Danes je zavedni proletariat glede tega na jasnem in ne išče rešitve v parlamentu. Tudi ko bi imeli idealne volitve, (take torej, da bi zakon vsaj še trohico veljal), bi delovno ljudstvo ne dobilo zlepa večine v zbornici. Kjer je več denarja, tam je več volilcev. Dokler razpolaga kapitalizem z ogromnim delom časopisja, ni mogoče odpreti oči večini proletariata. Kakor se proletariat ne more otresti gospodarskega izkoriščanja, tako je tudi politično zlorabljen za korist velikih tega sveta, pijavk in vampirjev ter bije sam sebe na ukaz meščanstva, ki ima toliko sredstev na razpolago, kolikor jih dobiva potom državnega aparata iz delavskih in kmečkih množic. Liberalni kapitalistični red pa ima tudi poleg državnega stroja toliko različnih sredstev na razpolago, da odločuje že pri volitvah samih — ko bi ne imel kapital niti najmanjšega vpliva za vladnimi kulisami.

Če gre tedaj komunistična stranka kot predstraža delovnega ljudstva v boj tudi o priliki državno-zborskih volitev, ne gre nikakor iz navdušenja za parlament, ampak da pove množicam, kako je parlament ničeva ustanova za delavski razred. Ne pet, ne petsto poslancev ne bo rešilo življenjskega vprašanja kmečko-delavskega ljudstva, zakaj dokler ne bo parlament zrušen, dotlej ne bo posvetila zarja novega reda, dotlej ne bo proletariat otresel svojih težkih verig.

Zavedno delavstvo je neizprosen sovražnik parlamentarizma, kakor ga je ustvarila buržoazija in smatra za sleenje ljudstva, če se dobi še kje kdo, ki skuša vzdrževati to ustanovo v očeh volilcev kolikortoliko v kreditu.

Za majhnim, neznatnim parlamentom stoji namreč ogromni državni stroj, ki v vseh odločilnih trenotkih dela brez parlamenta, brez te izvesne table meščanske države. Kakor hitro hoče namreč parlament dobiti moč čez ta silni stroj, ga kolesje odrine in pomandra, ne da bi se mu poznala ena sama praska: Ali se zbornica pošlje domov, ali se razpusti, ali se tudi več ne skliče skupaj! Junkerski izrek, da se parlament razžene z dvanajstimi vojaki, ni namreč duhovita beseda, ampak dokazilo, koliko pravzaprav parlament velja. Zato ne bo proletariat nikdar več tako naiven, kakor so ga socialdemokratski voditelji delali, da bi parlament zavzemal z «večino» poslancev. Parlamentarizem je namreč ene izmed sredstev, s katerimi buržoazija tlači delovne množice, četudi ne glavno in najhujše. Tako sredstvo ostane parlament tudi potem, ako ga zavojuje proletariat in ako bi sedila v njem večina delavskih zastopnikov.

Kot ustanova meščanstva za tlačenje delovnih množic ne more parlament nikdar služiti proletariatu kot orodje za njegovo osvoboditev. Le na razvalinah vsega meščanskega državnega ustroja more proletariat graditi ustanove za obrambo lastnih interesov in za končno oprostitev od vseh svojih izkoriščevalcev. Ena taka ustanova bo sovjet, ki bo stopil na mesto razbitega parlamenta.

Lani so nam, komunistom, očitali narodnjaki obeh barv, da smo izdajalci in da smo volili lažko stranko. Ali ni smešno, če rešujejo ravno isti ljudje narod s pol ducatom poslancev potom jalovega parlamenta, ki je zato tu, da varuje buržuje? Seveda, ko gre proti komunistom, jim je vsako orožje dobro. Res je sicer, da so nacionalisti kratkovidni profesorji, ki ne tehtajo, koliko je parlament v resnici vreden za dobrobit ljudstva, vendar imajo pred njim respekt, ker je njih, buržujska ustanova. Zato se tudi niso strašili demagoštva, ko so vihteli lipovo vejico in izganjali z njo sovjtskega vraga iz telesa našega »ljubega« naroda, roteč kmete in delavce, naj volijo advokate in verižnike. Te poslednje smo komunisti res izdali, ker jih nismo volili in jih ne bomo nikdar, toda po našem prepričanju oni še niso narod, ker smo narod mi, naše nepregledne vrste.

Komunisti smo volili proti parlamentu, ki dovoljuje vojake in denar delovnega ljudstva v namen, da se to ljudstvo tepe in pritiska ob tla, proti parlamentu, v katerem nimata kmet in delavec besede in za sovjet, v katerem odloča zavedni proletariat.

ALONE.

Klasa, stranka i vodje

Upozorujemo čitaoce na ovaj članak *N. Buharina*, koji je danas — u dobi stvaranja jednotne proletarske fronte — za proletariat Italije od veće vrednosti nego ikad pre. Članak je bio prvo štampan u moskovskoj «Pravdi» a zatim izašao, u knjigi *«Teorija istorijskog materializma»*.

Kad se govori o klasi, onda se pod tim razumeva, skupina osoba sjedinjenih zajedničkim položajem u proizvodnji i — dosledno tome — zajedničkim položajem u podeli što znači — zajedničkim interesima (klasnim interesima). Pa ipak sasvim naivna bi bila pretpostavka da svaka klasa predstavlja jednu sasvim jednoliku celinu, u kojoj su svi delovi jednaki, gde je Petar upravo onakav kakav je i Pavao.

Zbog toga, da razjasnimo to na primeru, uzmimo savremenu radničku klasu. Ovde se ne radi o tome što nema jednakosti u razumu i sposobnostima. Ni sam položaj raznih delova nije jednako. To dolazi: 1) otud što nema potpune jednakosti ekonomskih jedinica, 2) otud što radnička klasa ne spada s neba gotova već se neprestano stvara iz seljaštva, zanatlijstva i varoškog gradjanstva i t. d., to jest iz drugih skupina kapitalističkog društva.

U samoj stvari, zar nije jasno da radnik velike tvornice, izvrsno snabdevene spravama — nije ono isto, što je radnik malene radionice? Uzrokom raznovrsnosti ovde se javlja raznovrsnost samih po dužeća i čitavog rada u njima. Drugi uzrok se krije — da tako reknem — u visini proletarskog stupnja. Seljak, čim stupi u tvornicu, sasvim je nešto drugo nego radnik što u njoj radi od detinjstva.

Razlika u «stanju» se odražava i na svesti. Proletariat je raznolik po svesti, kao što je raznolik po svom položaju. On je *vise ili manje* jednorodan ako ga sravnjujemo s *drugim* klasama. Ali kad se razmatraju razni njegovi delovi, dobije se gornja slika.

Otuda, po svojo *klasnoj svesti* t. j. po odnošenju prema trajnim, opštim, ne esnafskim (esnaf je udruženje zanatlija po struci. — Prev.) ne jedne skupine, ne sitno-sebičnjačkim, ne ličnim, *već opšteklasnim* interesima, *radnička klasa se raspada na niz skupina i podskupina, kao jedinstveno mlatilo.* (Mlatilo je sprava za mlačenje pšenice i sličnih plodova. — Prev.) *sastavljeno iz više kočiča nejednake trajnosti.*

Eto ta *raznolikost klase* i jeste uzrok, zbog koga je potrebna *stranka.*

Zbilja. Pretpostavimo slučaj da je radnička klasa sasvim jednolika i u svakom pogledu. Ona bi onda u svaki put mogla da deluje kao i zbijena masa. Za rukovodjenje svima akcijama mogli bi se birati ljudi ili skupine ljudi *po redu.* Bila bi suvišna stalna organizacija uprave, ona bi bila nepotrebna.

U zbilji je sasvim drukčije. Borba radničke klase je neizbežna. Upravljanje tom borbom je neophodno. Ono je neobhodno tim više, što je protivnik jak, vešt i borba s njim je žestoka borba. Ko treba da upravlja celom klasom? Koji deo njezin? Svakako onaj napredniji, najškolovaniji i najjedinstveniji.

Kao takav deo pojavljuje se *stranka.* Stranka nije klasa,već samo deo klase ponekad vrlo mali deo. Ali je stranka *glava* klase. Zato je do krajnosti *glupo stavljanje* stranke *u opreku* sa klasom. Stranka radničke klase je ono što najbolje izražava interese *klase.* Klasa i stranka se mogu *razlikovati* onako, kako se mogu razlikovati glava i ceo čovek. *Ne sme ih se — stavljati u opreku,* baš kao što se čoveku ne sme otkidati glava, s namerom da mu se dade dug život.

Od čega zavisi uspeh borbe pri takim uslovima? Od *pravilnih odnosa* medju raznim delovima radničke klase i u prvom redu od raznih odnosa medju strankom i nestranačkima. S jedne strane valja upravljati i komandovati. S druge strane valja vaspitavati i prepričavati. Bez vaspitavanja i prepričavanja ne bi se moglo ni upravljati. S jedne strane stranka treba da bude jedinstvena i posebno organizovana — kao deo klase. S druge strane, ona treba sve težnje da se veže sa nestranačkim masama, — uvlečeći sve veći deo od njih u svoju organizaciju. Duhovni napredak klase odražava se tako u raščenju stranke te klase. I obratno, opadanje klase odražava se u opadanju stranke, ili u opadanju njezinog upliva na nestranačke.

Videli smo da nejednolikost *klase* nalazi svoj izražaj u neophodnosti *stranke* te klase. Ali kapitalistički uslovi «opstanka» i niski stupanj obrazovanosti, ne samo radničke klase — već i ostalih klasa, stvaraju takvo stanje da ni sama *avangarda* proletariata, t. j. njegova stranka, nije jednovrsna. Ona je manje ili više jednolika, ako je sravnjujemo s *drugim* delovima radničke klase, ali ako uzmemo *razne delove te avangarde radničke,* t. j. stranke, bez truda ćemo otkriti tu unutrašnju nejednakost.

I ovde ćemo se poslužiti onakim razmatranjem, kao u slučaju sa klasom.

Pretpostavimo slučaj protivan onom što u zbilji jeste, i to potpunu — po klasnoj svesti, iskustvu, vestini u upravljanju i t. d. — jednolikost stranke. Tada, jasna stvar, ne bi bilo nikakve nužde za vodje. Položaji «vodja» bi se mogli popunjavati po redu bez ikakve štete za samu stvar.

Ali u zbilji nema jednovrsnosti ni u samoj avangardi. I to je osnovni uzrok, koji iziskuje da se pojedina lica-upravljači grupiraju u manje ili više postojane grupe, i ta lica se onda zovu «vodje».

Dobre vodje se zato i pojavljuju kao vodje, što oni bolje od svega izražavaju pravilna stremljenja stranke. I kao god što je besmisleno stavljati u opreku stranku klasi ,tako je besmisleno i stavljanje vodja u opreku sa strankom.

A mi smo to ipak činili, kad smo stavljali u opreku radničku klasu social-demokratskim strankama, ili mase organizovanih radnika njihovim vodjama. Ali mi smo to činili zato da *razorimo socialnu-demokraciju,* da *uništimo* upliv buržoazije, koji dolazi kroz *socializdajničke vodje.* Dabogme da bi bilo smešno kad bi mi prenili metode razaranja neprijateljske organizacije na nas i onda to nazivali izražajem naše osobite revolucionarnosti.

Takav položaj imamo i kod drugih klasa. Uzmimo, na primer, savremenu Englesku. Tamo, kao klasa, vlada buržoazija. I ona vlada preko stranke Lloyd George-a, a stranka Lloyd George-a vlada preko svojih vodja.

(S ruskog preveo A. B.)

Novi razkol

v Italijanski socialistični stranki

V nedeljo 1, v pondeljek 2. in v sredo 3. t. m. se je vršil v veliki dvorani Delavske zbornice v Rimu kongres Italijanske socialistične stranke. Za ta kongres je vladalo veliko zanimanje, toliko v meščanskih, kakor — in še posebej — v delavskih vrstah. Kongres je imel nalogo, da sklene definitivno, ali je mogoče da ostaneti v stranki dve nasprotujoči si tendenci namreč maksimalistična in reformistična. Ko so na kongresu v Livornu komunisti izstopili iz socialistične stranke, so se maksimalci in reformisti nadejali, da bodo lahko živeli naprej v najlepšem miru. Zgodilo se je pa, da so nadaljevali reformisti svojo politiko sodelovanja z meščanskimi vladami in onemogočali maksimalističnemu vodstvu stranke vsakršno delo, vsakršno akcijo, ki ni bila v reformističnem duhu. Zgodilo se je še več. Reformisti, ki jim načeljujejo Turati, Modigliani, Treves in drugi, so pričeli v imenu stranke delati na svojo pest in so pričeli očitati maksimalistom, komunistom in proletariatu sploh, da so oni krivi fašistovske reakcije. Ob zadnji ministrski krizi so hoteli po vsej sili stopiti v meščansko ministrstvo. Bili so odbiti. Turati je bil celo sprejet od kralja. Boj torej med maksimalisti in reformisti je postajal bolj in bolj ojster Na kongresu se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi.

Na kongresu so nastopile sledeče frakcije. «Tretjeinternacionalci», katerim navelujeta Maffi in Lazzari in ki so za takojšnjo združitev s komunisti. «Maksimalisti», ki jim načeluje Serrati, ki so za vstop v III internacionalo in za poznejšo združitev s komunisti. «Centristi», ki jim načeluje Baratono. O teh se ne ve natančno kaj pravzaprav hočejo. Bolj so bližje vsekakor reformistom in so za bolj zmerno sodelovanje z meščanskimi strankami. Sedaj so delali na vse pretege, da nebi prišlo do razkola. Naposled imamo reformiste.

V treh dneh kongresa so se vršile zelo živahne razprave. Od vsega začetka je pa bilo jasno, da pride na tem kongresu do končnega zdravega razkola med reformisti in resničnimi revolucionarnimi elementi v stranki. Prišlo je na kongresu do zelo burnih prizorov in celo do tepežn. Maksimalisti so prišli končno do zaključka, da se od reformistov ne smejo le navadno ločiti, marveč, da jih morajo vse izključiti iz stranke.

V torek je prišlo do glasovanja. Centristi so glasovali z reformisti dočim so tretjeinternacionalci in maksimalisti glasovali skupaj.

Dobili so:

Maksimalisti in tretjeinternacionalci 32.106 glasov.

Reformisti in Centristi, ki niso hoteli nobene ločitve pa 29.119 glasov.

Na podlagi tega glasovanja, so izključeni iz stranke vsi oni, ki so glasovali za reformiste. Maksimalisti in reformisti ki so do včeraj živeli še v skupni stranki, zborujejo danes že ločeno.

V bodoči številki našega lista bomo podali bolj obširno poročilo o razpravah in o dogodkih kakor se bodo iz tega kongresa razvili. Za nas je važno sedaj kako se bodo obnašali zmagujoči maksimalisti napram III internacionali in njenim temeljnim načelom in, kako se bo III internacionala ravnala napram njim Kar se tiče nas povemo takoj, da bomo veseli vsake resne in resne združitve *proletariata* kakor na strokovnem tako tudi na političnem polju.

Parlament?

Ko se je v lanskem maju Julijska Krajina prvič udeležila volitev v rimski parlament, se naši narodni «krogi» niso mogli dovolj navduditi za volilno akcijo. Parlament v Rimu jim je postal Mesija, ki nam bo hkrati odvzel vse gorje. In kako nalahko da gre vsa stvar! Dovolj je, da dobi volilec glasovnico z lipovo vejico (samo z lipovo vejico!), jo nese v volilno kabino, zalepi in odda v žaro. Tam v žari bo naredila vejica čudeže, ves svet bo vedel, da smo glasovali mi, Jugoslovani v Italiji in naši poslanci bodo prestopili prag državne zbornice z dvignjeno glavo, češ: Dovolj vaše oblasti, mera krivic je polna, zdaj smo tukaj mi, maščevalci! Tako je razlagala milogiasna «Edinost», tako so za njo trobili iste in še lepše vsi, ki jih «Edinost» razsvetljuje od dneva do dneva in tako je prišlo v Rim 5 jugoslovanskih poslancev (reci in piši pet), a še ti so imeli tri stranke, če ne več.

Ostalo je seveda po volitvah blizu vse pri starem, le da so bili jugoslovanski kmetje in delavci enkrat več nafarbani od svojih plemenitih in neustrasnih narodnih voditeljev. Prvo, kar so si narodni poslanci privoščili v zbornici, je bilo, da so skušali drug drugega prekositi, kdo je bolj prefrigan politik, saj je znano, kako so govorili na dve fronti, na italijansko in na protivno jugoslovansko. Ta bitka se do danes še ni odločila in se vleče dalje pred očmi vseh delavcev, ki so lani hodili iskat Mesijo. Delo narodnih poslancev v Rimu je kmalu opadlo, a ko bodo spet volitve, bomo čuli tako z Wilfanove kot s Sčekove strani: Nismo ničesar dosegli, ker smo bili razcepljeni. Vse je zdaj odvisno od vas, dobri volilci, ki ste pametni in boste volili samo eno stranko, zakaj naše zastopstvo mora enotno v zbornico! Samo tako se lahko zgodi, da postanemo — lahko nam je kdaj sreča mila, saj Bog junaka ne zapusti — jeziček na tehtnici! Volite nas in ne njih, živeli volilci!

Vprašanje parlamenta je danes spet aktuelno, čeravno so poslanci na oddihu. Govori se, da je zbornica ostarela in levičarska, ko gre ljudstvo na desno, zato bo treba v kratkem novih volitev. Tudi «Edinost» že stvar zanima in jutri jo bo celo skrbela. Povsem naravno, kajti narodnjaki so meščanstvo, buržoazija in parlament je meso njih mesa. Za delovno ljudstvo je zbornica samo še prazen

Slike naših mož

Nikolaj Buharin

Pismo iz Jugoslavije

(ZGODOVINA SRBSKE DINASTIJE. — EVGENIJA ILIČ. — NOVA PREGANJANJA KOMUNISTOV. NOVA BATINANJA. — GIBANJE JUGO-FASISTOV.)

Beograjska «Republika» piše: «Carja Nemanjo je napadel njegov brat Tihomir in mu vzel deželo. Nemanja je napadel Tihomirja in mu vzel svojo in njegovo deelo. Tihomir je znova napadel Nemanjo in našel svojo smrt. — Nemanji je sledil mlajši sin Štefan. Njegov brat Vulkan ga napade in sam zasede prestol. — Radoslava je vrgel s prestola njegov brat Vladislav, tega zopet tretji brat Uroš. Uroša je napadel njegov sin Dragutin, ki je zaprl svojega očeta v Draču. — Milutina je napadel njegov sin Štefan, toda oče ga je premagal, zaprl in oslepil. — Štefana je napadel njegov sin Dušan in ga zadavil v mestu Zvečan. — Štefana Visokega je napadel brat Vuk. — Miloš je ubil svojega kuma Karadjordja. — Aleksander Obrenović je premagal svojega očeta Milana . . . .» — Vse po milosti božji in volji naroda.

*

Da je Evgenija Ilič agent-provokaterka beograjske policije, vam je menda že znano, kljub temu da ni o njej niti črhnila besedice tetka «Edinost», ki je sicer tako «dobro» informirana o odrešenih bratih in sestrah v Jugoslaviji.

Ali potrebno je razodeti njeno zgodovino da spozna proletariat v Italiji vse črne strani policijskega režima v Jugoslaviji.

Uredništvo «Radničkega Jedinstva» je dobilo v roke sledeče njeno pismo, ki ga je pisala Ilič iz splitskih zaporov Pribičeviću, ministru za policijo in narodno zdravje:

«Ležim že dva meseca v preiskovalnem zaporu v Splitu in ne vem, kaj bo z menoj, prepuščena sem na milost in nemilost tukajšnjih sodnikov, italijanašev.

Zakaj so me privedli v Split, ko sem Srbkinja, zakaj me sodijo oni, ki so ubili mojega očeta in ki me ne sodijo zato, ker sem komunistkinja, ampak zato, ker sem Srbkinja? Iz vsake besede jim diha mržnja do nas.

Gospod Pribičević!

Ali ni nikogar, ki bi se potegnil zame, ali sem prepuščena onim« haramijam» iz min, za notranje zadeve in policijo, ki so mi garantirali mojo varnost in ki so mi dali svojo častno besedo. Ali so me najprej izvabili, da jim izdam vse želje stranke, (komunistične, op. ur.) in me vrže jo v splitske zapore potem, ko so me izčrpali in izcedili kot limono. (En odstavek izpuščeno, ker ni važen, op. ur.)

Rešite me, ker moji bratje prosjačijo po beograjskih ulicah.

S p l i t, 9. VIII. 1922 (ječa).

Evgenija Ilićeva.

Da razumemo to pismo, treba povedati, na kak način je ta nesrečnica prišla v službo policije.

Ko je izgubila svoje stariše, je životarila po svetu, dokler ni kot «antidržavni» element prišla v glasovite beograjske policijske zapore. Tu so jo pretepali in mučili tako dolgo, da so jo pridobili za provokatorko in izdajalko. V tej vlogi je prišla v Split, kjer se je zaljubila v delavca Franja Vlaha in ostala tam, dokler je ni beograjska policija pozvala, da nadaljuje svoje špijonsko potovanje. Tedaj je zahtevala od Vlaha in sodrugov 500 Din., da odpotuje v Trst, in jim zagrozila z maščevanjem, ako ji ne dajo te vsote.

Ker niso mogli dati te vsote, jih je denuncirala na konzulatu. Bili so takoj aretirani. Pred preiskovalnim sodnikom je Ilič z rdečico v obrazu ponovila svoje lažnjive izjave in nadaljevala svojo potovanje. Zaprli so jo zopet v Beogradu, da izsilijo iz nje več, kot je v resnici vedela. Pustili so jo na svobodo in ji dali denarja za daljnjo špijonažo in provociranje po Sarajevu, Osjeku, Zagrebu, Ljubljani, Dunaju itd.

Da se je sili, da denuncira kogarkoli, makar nedolžnega, dokazuje tudi pismo, ki ga je poslala iz zapora Franju Vlahu, kjer pravi: «Oprosti mi, jaz sem grešnica. Morala sem te obtožiti, čeprav tudi lažno — bila sem prisiljena. Kesam se nesrečna sem».

Sedaj se nahaja zopet v beograjskih zaporih, ali zato, ker ne more več policiji služiti, ali zato, da bi se beograjska policija vsaj deloma prikrila.

To je vrhunec predrznosti, to je španska inkvizicija v novi izdaji, to je obnavljanje metod ruskega carizma in Putikamerstva.

Bivši komunistični poslanec Dušan Cekić je zaprt. Tožen bo po § 1 «Zakona o zaščiti države».

V Brodu na Savi je orožnik pričel s puškinim kopitom tolči po glavi delavca Juro Čabranja, ki je bil na službi. Potem ga je aretiral.

V Vojvodini so jugo-fašisti organizirali svojo lastno konjenico.

8.—14. oktobra:
Teden za delavsko pomoč Rusiji

Ustanavljajte „Društva prijateljev Rusije“! — Delavci Italije morajo zagotoviti življenje 200 otrokom Sovjetske Rusije. — Kdor ima v Rusiji znance jim pošlje za L 60 lahko enega ali več zavojev z živili.

Komunistična stranka Italije
(Obvestilo izvrševalnega odbora)

Sledeč dogovorom z osrednjim komunističnim odborom «Za Rusijo» odreja izvrševalni odbor, da se v dneh od 8. do 14. oktobra napovejo v vseh deželah in mestih, kjer obstojajo Komunistične sekcije, delavska zborovanja, kjer naj se opozori proletariat na potrebo poskrbeti sredstva za vzdržanje 200 ruskih otrok, sirot, žrtev lakoti, in se razloži pomen drugih korakov podvzetih od mednarodnega odbora delavske pomoči v Berlinu.

Naše zveze naj izdajo potrebne odredbe, da se skličejo sestanki in da vspejo ti najbolje ter da se more tudi tam, kjer ni strankinih sekcij sklicati delavske množice v zbor.

Do 16. oktobra nam pošljejo vse zveze poročilo o tednu za delavsko pomoč in o njegovem izidu.

Strankini dnevniki od nedelje 8. in četrtka 12 oktobra bodo imeli eno stran posvečeno tednu za delavsko pomoč. Odbor «Za Rusijo» poskrbi ob času, da dobi naše časopisje potrebno propagandno gradivo.

To obvestilo mora biti objavljeno od vsega periodičnega strankinega časopisja in v številkah od 28. in 30. septembra ter od 4. in 6. oktobra od naših dnevnikov.

Osrednji komunistični odbor
„Za Rusijo“ — v Rimu

LOKALNIM ODBOROM!
KOMUNISTIČNIM SEKCIJAM!
DELAVSKIM ORGANIZACIJAM!
DELAVCEM ITALIJE!

Pomoč delavcev Italije delavcem in kmetom Rusije po draginji udarjenih pokrajin ne more in ne sme niti za trenutek prenehati. Treba je temveč ojačiti našo akcijo, da se pride takoj na pomoč tolikim bednim in nesrečnim, ki so se že z ganljivimi pozivi obrnili na solidarnost industrialnega in kmetskega proletariata celega sveta. Ampak poleg takojšne pomoči v poljskih sadežih in v žitu za se tev imajo delavci dolžnost prispevati po svoji moči k industrialnemu razvoju Ruske delavske federativne republike, svetlemu kažipotu civilizacije z nabiranjem svot, ki dovoljujejo mednarodnemu odboru *«Za Rusijo»* s sedežem v Berlinu, da si nabavi večje število orodja in delovnih strojev. Gospodarska obnova Rusije se nalaga vesti vseh onih, ki imajo upanje v boljšo bodočnost za delavski razred: tako industrijsko in poljedelsko stajenje mora biti v velikem delu delo vetovnega proletariata. To je sedaj največja naloga delavskega razreda.

Sicer je treba še mnogo storiti v pokrajinah, ki so trpele v preteklem letu. Tisoč in tisoč dečkov in deklic, ki jih je vstala skoraj kot čudež po volji mednarodnega podpornega odbora.

Čez 20.000 otrok, ki so gledali z grozo presunljiv konec svojih dragih, čaka na svojih posteljkah na pomoč delavcev in kmetov vseh dežela sveta. Kdo se ne bo odzval temu klicu? Kdo bo izdal zaupanje, ki so ga položile uboge sirote v mednarodni proletariat?

S tresočim in ganjenim srcem pričakujemo, da bo proletariat z dejanji, ne z besedami, spolnil svojo dolžnost človeške solidarnosti.

Na poziv mednarodnega odbora za delavsko pomoč smo sklenili, da se vršijo od 8. do 14. oktobra t. l. povsod, kjer bo mogoče, na deželi in v mestih Italije, zborovanja in shodi, na katerih morajo napravila sirotam strašna šiba so dobili zavetišče v velikih vzgojevališčih, ki so organizirani polog objašnjevanja pomena zborovanj storiti še sledeče:

a) ustanavljati lokalne sekcije za pomoč imenovane *«Društva prijateljev Rusije»*, katerim smejo pripadati — *brez razlike* — vsi oni, ki simpatizirajo s podpornim delovanjem za gladne Rusije in ki hočejo prispevati k večjemu razvoju Sovjetske Rusije. O ustanovitvi vsake sekcije se mora obvestiti tajništvo — *RIM, poštni predal št. 247* (Roma, Casella postale No. 247) — ki pošlje takoj pravila;

b) zbirati denar in ga takoj poslati tajništvu, ki bo izdalo pobotnico. Opozarja se na to da vsakih poslanih 60 L (šestdeset lir) da pravico, da se pošlje iz Berlina, osebam ali skupinam, ki bivajo v Rusiji (po možnosti naznačenim od darovalca) poštne pakete, ki vsebujejo moko, sladkor, konzervirano meso, kondenzirano mleko, maslo in čaj za skupaj 10 kg Po preteku gotovega časa dobi darovalec pobotnico podpisano od naslovljenca paketa ali več paketov.

Ta osrednji odbor se obrača na vse sodruge, da bo propagandni teden *«Za Rusijo»* imel zadovoljiv uspeh.

Naj pokažejo komunistični delavci Italije, da ni proletarska solidarnost prazna beseda.

*

Odveč bi bilo opozarjati jugoslovanski proletariat Julijske Benečije še posebej na teden za pomoč Rusiji. Mi smo prepričani, da bo vsak naš sodrug, vsaka Komunistična sekcija, vsaka strokovna in gospodarska organizacija ter podružnica Ljudskega odra storil(a) po svoji moči. V večjih krajih kjer je mogoče naj se ustanovi «Društvo prijateljev Rusije». Jugoslovanski proletariat si je svest, da je tudi njegova dolžnost prispevati k vzdržanju 200 ruskih otrok. Povsod, kjer se nahajajo ljudje, ki imajo svojce in znance v Rusiji, je treba opozoriti jih na ugodnosti, ki jo nudi mednarodni odbor za delavsko pomoč za dar L. 60. — *Bojazen, da bi dosegli malo naj ne zadrži naših sodrugov, da dosežejo vsaj nekaj!*

Narode hudi veran samom sebi
ili gospoda se koprcaju

Koprcaju se gospoda, kao pile u kučinama. Već nekoliko sedmica pozivaju u pomoć duh biskupa Dobrile, makar da se povampiri, samo da pomogne; izdajnika Krstića proklinju, nezna se koja strana više. I kosti mrtvih u grobovima moraju da se prevrnu, ali stado živih da im se ne otme. Narodu se bacaju slatke udice sa obe strane, s obe strane jednako u ime iste sloge i narodnosti poziva se narod da ostane veran «samom sebi», sad kad «nas suša pogodila» i neprijatelj nas zatire.

More kakva li to suša pogodi našu gospodu! Kakav ih to neprijatelj davi! Salo na njihovom telu ne zasušuje od one suše, koja je uništila seljačku letinu i poskupila životne namirnice za gradskog i seoskog radnika. Bože sačuvaj! ta suša će seljaku nakrkati razne obligacije na vrat, zadužiće ga do grla, a gospodi će samo povećati dividende i pribaviće im lepu siromašku devojčicu, koju će babo poslati da služi i da se tako prehrani preko zime. A neprijatelj? treba da su Talijani. S talijanskim kapitalistima oni zajedno osnivaju «narodne» kreditne zavode i druga poduzeća, pa onda u bratskoj zajednici cede i rasipaju znoj radnog naroda — kojim god jezikom on govorio. — E, pa šta fali toj gospodi, kad se toliko deru pa već i medju sobom uzeše da se taru?

Ne. Suša ih još nije zadesila, ali se približuje i oni su je nanjušili. Tu leži uzrok njihovoj dreci. Kriza kapitalizma u svetu neće da poštedi ni istarsku gospodu. Klasne suprotnosti se produbljuju i zaoštravaju, klasna svest se širi. Kako Jurina i Franina u jednom svom razgovoru kažu ne sećam se koji su: lumero ajne ili cvaj, ali znam da su to isto Tone i Pepo mnogo ranije rekli, danas jedan običan seljak zna mnogo više, nego što su pre (pa i danas velimo mi) svi gosposki albukati i doturi te kom mukom mogli da izmudruju. Danas, kad narod nema rada ni kruha, a gospoda se koče i šire, ne pomaže ni buzdovan Kraljevića Marka, ni krst biskupa Dobrile. I najprostiji seljak ili radnik uvidja da su samo dva tabora pod kapom nebeskom: bogataški i siromaški; i tu pomaže samo klasna borba. Pa nije ni čudo što se gospoda uskoprcaše i pozivaju radni narod da padne u stari mrak i neznanje, da se pomiri sa svojim ropstvom i da tako ostane veran «samom sebi».

Ranije su bili svi složni u tom i behu braća dok je narod mirno snosio ropstvo. Medjutim, kad su se radnici i seljaci počeli buditi, gospoda nanjušiše svoju sušu ,t. j. propast. Ne mogavši ponovo da zaslepe radni narod, oni počeše jedni druge da krive, kao što to pri svakom neuspehu biva. Popovi i njihovi klerikalci, što dosad upravljaše strankom i za nos vukoše «mili» narod, postadoše nezadovoljni poslanikom Štangerom; tobože on narušava njihov «rodoljubni» rad, jer se meša s Talijanima. A mladi i aktivni elementi nezadovljni starim klerikalcima i drže ih za krivce neuspeha u probudjenom narodu, jer znaju kako je već i seljacima jasno d ase glad ne utoljava molitvama. Oni su zato nezadovoljni starim klerikalnim vodjama, a hteli bi da se podje u narod sa novim, demokratskim, a ne klerikalnim udicama. Taj spor je vešto iskoristio Štanger, da očuva svoj poslanički mandat, a još veštije je sve to iskoristio mletački hipotekarni kreditni zavod, koji sad hoće da prodre u seljačke slojeve Istre sa svojim kapitalom, a preko Štangera i seljačkih zadruga. Obe grupe, i ona klerikalna oko «Pučkog Prijatelja», što je vezana kapitalom za Ljubljanu, i ona demokratska oko «Naše sloge», što je vezana kapitalom za mletačku banku, i jedni i drugi hoće da prikažu borbu tako kao da im je samo do tog stalo kako da spasu naš jezik i narodnost. (Medjutim će gladni proleteri morati da odgrizu i pojedu i vlastite jezike, pod bratskim pritiskom narodne gospode!) A u stvari svima njima je samo do toga stalo da se seljaci i radnici ne osvete i da ih ne ostave na cedilu. Dabogme, pored toga što hoće da osiguraju iskorišćavanje radnog naroda za kapitaliste, svaki od njih se trudi da ugrabi veći deo za sebe, pa otud ta njihova konkurencija, koja će ih i sahraniti. Ali da su oni u pljačkanju seljaka i radnika sasvim složni medju sobom, pa čak i sa kapitalistima drugih narodnost, vidi se baš po njihovom nacionalizmu. I jedni i drugi trube u nacionalistički rog. Oni se u tome nadmeću, jer njihovi kapitali stoje u konkurenciji, ali su slični u tome da nacionalizam treba po svaku cenu raspiriti, jer se samo tako da održati radni narod u ropstvu. Svadja je samo oko toga: ko više da zagrabi! — pa su zato i izabrali dva načina za glupljivanja.

Jedni vele: bog i Eshaezija, — a to našim siromaškim jezikom mora ovako da se prevede :ako mi sve seljake nagovorimo da uzmu zajam i da plaćaju kamate goričkoj zadruzi, ako ih tako vežemo za Jugoslaviju i razjarimo protiv talijanskog naroda, pa im još uzto napunimo uši sa pripovetkom kako je sve to božja volja, onda će radni narod raznih narodnosti medjusobom mrziti i zatirati se, a mi ćemo i dalje bez šest briga da ga gulimo. A drugi vele: sporazum i demokracija! — a to se po siromaški kaže: narod više ne veruje u vaše priče o carstvu nebeskom i zato vam je to jalov posao; mi moramo za svaki slučaj da održimo nacionalnu mržnju, samo da ne ovlada klasna borba, ali taj narod vidi da se jugoslavenska buržoazija neće svadjati s talijanskom zbog njega i ne veruje u skoro «oslobodjenje», pa mu zato valja pripovedati o Marku koji spava i probudiće se posle; a naprotiv, mi treba da se sporazumemo sa talijanskom buržoazijom, pa da tako pribavimo jači kapital, jer samo jak kapital može da nas spase. Eto zašto jedni grme protiv Italije i namiguju na Matka Laginju da im pošlje novaca za propagandu, a drugi prizivaju bratski sporazum sa talijanskom demokracijom i medjusobno poštivanje, dok medjutim desnu ruku nude policiji da joj budu pri pomoći u gonjenju prevratnih elemenata, to jest svesnih radnika i seljaka.

Osim ono malo njihove konkurencije, sve te njihove nesuglasice nisu ozbiljna stvar. Naprotiv, oni su se složili u tom da ožive svoju propagandu i da zadrže u svojim kandžama seljake, koji su već počeli da se bude i da idu u red ostalih patnika, da se bore protiv klasnog neprijatelja. Kad im ništa nije pomogla bajka protiv komunista kroz samog «Pučkog Prijatelja», osnovali su još jedan list i stranku. A počeli su se kao bajagi svadjati, samo zato da makar s čitu odvrate pažnju radnog naroda od svoje komunističke stranke, da probude interes oko starih uspomena na pokojne biskupe i tako da privuku makar na koju stranu radni narod, to je njima svejedno, jer znaju da su jednaki i složni u pljačkanju.

Ali, bogami, čast i poštenje biskupu i Marku, sve im to neće pomoći. Svesni radnici i seljaci razumeju njihovu igru, pa će se svim silama založiti da je objasne i onim još nesvesnima.

—o==o—

Ljudski oder
Ljudski oder Tolmin

Dne 1. t .m. se je vršil pri mnogobrojni udeležbi društveni sestanek podružnice Ljudskega odra. Predvsem se je sklenilo, da se podružnica korporativno udeleži pogreba umrlega člana *Tute Ivana* iz Za tolmina, za naše gibanje neumornega mladeniča, in da se pošlje njegovi drugini sožalno izjavo.

Po daljši razpravi, katere so se udeležili mnogi sodrugi, se je sklenilo ustanoviti pevski zbor za moške in ženske. V nedeljo se pričnejo vaje. V nedeljo se vrši tudi sestanek vseh članov. Ženske bodo obveščene ob svojem času. Medtem se vrši že vpisovanje v pevski zbor. Vpisuje se vsako nedeljo od 9—12 ure.

Tudi tolminski Ljudski oder se mora s svojim vsestranskim in živim delovanjem postaviti na celo podeželnega proletariata.

Buržoazno osmešen

Škoda papirja; kljub temu prosim, sodrug urednik, kotiček prostora v «Delu». Članek *«Vse naše!»* objavljen v «Delu» št. 147. dne 14. sept. t. l. je meščansko javnost naravnost presenetil. Nekateri člani «Slov. čitalnice» v Dornbergu presenečeni vsled vsebine članka v to dan nepoznanem listu «Delu» so brez sape pritekli k Njih Veličanstvu (ljudstvo ne smem reči, da ne bo zamere, kot zadnjič) gospodu Visokoštudiranemu, društvenemu krmilarju s prošnjo: Tu so vprašanja; odgovori! Bi odgovoril v «Delu» pa . . . pa . . . «Delo» je preveč priprosto; tjakaj pišejo samo kmetje in delavci. Aha! Saj imamo narodno glasilo «Edinost», semkaj pišejo advokati, trgovci in narodni veriženiki, torej samo vzor Slovenci!

Njih Veličanstvo g, dopisnik je v «Edinosti» z dne 28. sept. t. l., dal meni, ki sem se osmešil (pri buržoaziji), v odgovor par res smešnih besedi. Dokazati hoče namreč, da burka «Vse naše» osmeši — po vabilih — samo priprosto *«naziranje»* o boljševizmu in ne boljševizem. Hočemo se prepričati! Čemu je bilo na vabilih: *«a nič delaiš»* zapisano z debelimi črkami? (Mogoče pomota v tiskarni?) Zakaj je pritekla narodna inteligenca k nam, ter nam zalučala v obraz: Ste videli kam vas privede boljševizem? In ni bilo dovolj jasno v igri predstavljeno, da mora edino današnji red eksistirati? Da brez kapitalističnih orožnikov ne more svet obstojati? G. dopisnik javka, ker sem ga imenoval le «ljudstvo». Kaj mi smo ljudstvo? Saj smo vendar kulturni narod? Nismo li izgnali in zaprli 59 od ljudstva izvoljenih poslancev-komunistov iz beograjskega parlamenta? Nismo li streljali na ljubljanskih ulicah na sestradane delavce? Nismo li prepovedali vse delavske shode in vse delavsko časopisje? Nismo li napolnili ječe z sumljivimi protidržavnimi elementi (seveda delavci)? Nismo li postavili zakon o zaščiti države? i. t. d. i. t. d. Prepričati hoče javnost, da nacionalistična čitalnica ni poslal nobene armade proti boljševikom. Prosim, iz česa sestojijo države? Nas so učili, da iz več čitalnic, nar. društev, nar. občin in dežel skupaj. Eto, to je aparat danes v rokah buržoazije, kateremu pravimo država. Torej g. dopisnik: Greh nima samo kdor vrečo polni, ampak tudi tisti kateri jo drži! Dalje (vedno bolj smešno!): Kako si neumen ti čitalničar, ko delaš za L. 1.80 na uro pri kapitalističnem podjetju, ko je drugod toliko dela da bodo morali v najkrajšem času podjetniki po delavce v avtomobilih na dom . . . Kaj tega še ne veste? Saj že hodijo. Pa ne po dornberške delavce, ampak po bankirje, profesorje, inženirje i. t. d., po vse te, o katerih vedno trdite, da so tudi delavci nam enaki. Da delavci delajo za manjšo plačo kot drugod, to je božja volja, kaj ne g. dopisnik. Prepričan sem, da dokler bodo delavci sledili čitalniškim naukom bodo vedno bolj izkoriščani. Povem vam, da kadar bo delavstvo organizirano v lastnih organizacijah in kadar se bo zavedalo svojega razreda, takrat bo z lastno močjo izvojevalo boljšo plačo in morda v kratkem času tudi avtomobile.

Da sem razumnik, tega ne sklepate po mojem dopisu. Verjetno! Dopis je tako priprost, besede čisto domače, kot je «Delo» priprosto, ki take članke objavlja. Saj imamo vendar mi v slovenskem jeziku tako lepe izraze kot n. pr.: atà! Marschieren direktion . . . Russland, Italien . . ., ali pa se bolj fino slovensko: «Bitte, Herr Praesident, das Gerich ist vollzogen» (Besede izrečene v trenutku, ko se je reševala domovina s smrtjo sodr. Aliagica in vešalih v Zagrebu). Slov. čitalnica je gotovo tako nacionalistična, kakor je narodno društvo «Naprej»! Brrr... bumf... Kdo vam je pa rekel da ni? Rovarjenje med vami g, dopisnik: to je vaša sedanja taktika. Naprej s kulturo! Živio čitalnica! Dol društvo «Naprej»! Živio Šček, Dol Wilfan! (in obratno). Živio Orli, sokoli! Živio mi! i. t. d. Na ta način se lahko drži kmetsko ljudstvo v temi! G. dopisniku ob zaključku še sledeča pojasnila: Da niste meni pripenjali hrabrostnih svetinj na fronti nisem kriv jaz, ampak — po božji volji — sem bil takrat še premladoleten. (Sicer sem pa daroval domovini svojo učno dobo, zakar bom občutil posledice vse življenje.) Iz vašega članka je razvidno, da v Dornbergu živijo dve duši v enem narodnem telesu. Da je tudi mogoče kak Dornberžan trdil, da igra smesi boljševizem ni čudo, ker isto trdi lahko vsak, kdor ne gleda samo skozi narodna očala.

H koncu! Dopisnika članka v «Delu» ste zelo, zelo slabo pogodili. Da vas rešim iz zadrege: sem namreč priprost delavec žuljavih rok in vsled domovinske (buržoazne)dolžnosti moram sedaj v južna italijanska mesta. V kolikor sem se osmešil, prosim naj proletariat razsodi. Izjavljam pa, da čimbolj sem od buržoazije osmešen, tembolj sem ponosen!

Zdravo! Na svidenje! *Josip Cotič*

*

Vsled pomanjkanja prostora smo odložili odgovor na narodnjaško časopisje o renških dogodkih na prihodnjo štev..

Sramotno ravnanje vlade
z nesrečnimi železničarji

Znano je, da so za časa Avstrije dobivali železničarji, ki so ponesrečili na delu, mesečni znesek od osrednjega zavoda proti nezgodam s sedežem na Dunaju, ki je bil upravljan od delegatov osobja državnih ravnateljstev. Z razpadom monarhije je bilo plačevanje takih invalidskih oziroma nezgodnih prispevkov prevzeto po nasledstvenih državah, ki so — ne glede na svoje pravice pri delitvi ogromnega premoženja gorenjega zavoda — smatrale za svojo nujno dolžnost ne dopustiti, da umrejo lakoti oni, ki so izpostavili svoje življenje v izvrševanju ene izmed najvažnejših, pravzaprav najvažnejših družabnih funkcij, kakor je ona prometa in železniških zvez.

Dejansko so Poljska, Čehoslovaška, N. Avstrija in Jugoslavija nadaljevale plačati nezgodni prispevek železničarjem, katerega so oni prej dobivali od osrednjega zavoda na Dunaju in ne samo kolikor je znesek odgovarjal valuti posamezne države ampak so zvišale znesek odgovorno nizkemu stanju valute in zvišanju cen življenjskim potrebščinam.

Kako pa se je v tem vprašanju zadržala italijanska vlada, ki je prišla še v posest mnogih poslopij, kakor so železničarske hiše v Trstu (S. Vito), zgrajenih od osrednjega zavoda na Dunaju z zavarovalninami plačanimi po železničarjih, ki se sedaj cenijo na nekaj desetin milijonov lir.

Z vladnim dekretom od 1. septembra 1920 št. 1284 je bil določen mesečni prispevek, katerega so dobivali železničarji od osrednjega zavoda na Dunaju na 60% prvotnega zneska v kronah (za vsakih 100 K=60 L) in to za dobo november 1918— april 1919; od maja 1919 naprej na 100% to je na toliko lir kolikor kron je znašal prispevek.

Ta ukrep je vse prej nego demokratičen, kakor pravijo da so rimske vlade, zlasti po premirju, ker se on ne ozira na padec lire oziroma na zvišanje cen življenskim potrebščinam. Kako se more tudi zahtevati, da bi mogli ponesrečeni železničarji vzdržati sebe in svoje družine z mesečnimi zneski od 50 do največ 200 L?

Ampak najzanimivejše in najsramotnejše pride šele sedaj: *ta kraljevski dekret velja samo za Tridentsko Benečijo.* Nesrečnim železničarjem Julijske Benečije se nadaljuje z izplačevanjem mesečnega prispevka v avstrijski valuti (v kronah) zmenjani na lire po dnevnemu kurzu: *tako da so železničarji pred nekaj časom (1921 l.) dobivali 6, 8 in največ 10 lir na mesec; sedaj, ko avstrijska krona ne velja ničesar, ne dobivajo reveži tudi ničesar.*

Protesti proti enakemu postopanju, nevrednemu vlade, ki se ponaša s civilizacijo, so bili zelo pogosti. Ampak kaj se je doseglo? Obljubo, ki jo je dal preteklega meseca julija bivši zakladni minister Peano posl. Tuntarju, da se bo imenovalo komisijo z nalogom, da pretrese predlog za raztegnitev plačevanja, na račun zakladnega ministrstva na nekatere kategorije ponesrečenih železničarjev, vpisanih pri zavarovalnih zavodih, ki so imeli prej sedež v Avstriji.

Zakaj ne bi pa vlada takoj raztegnila kraljevski dekret tudi na Julijsko Benečijo in sicer z veljavo za nazaj kakor je to storila za Tridentsko Benečijo? Tembolj, ker so bili železničarji Julijske Benečije zavarovani pri ravnoistem osrednjem zavodu na Dunaju. In zakaj se ne pooblasti državno blagajno za nezgodno zavarovanje v Rimu, da izplača zaostale in tekoče mesečne prispevke tudi ponesrečenim julijskim železničarjem, kakor je izplačevala to in izplačuje še vedno železničarjem Tridentske Benečije.

Menda ne bo pustila vlada čakati uboge železničarje nato, da bo komisija končala svoje študije, ker do takrat lahko že vsi pomrejo lakote (nekateri spijo že sen pravičnega). Tudi ni lepo, da se pušča te nesrečnike prositi uboga ime, ko so žrtvovali vse svoje življenje za nenasitne malhe kapitalizma.

Ali naj bodo milijoni samo za nekaj izvoljenih industrialcev in trgovcev? Za one pa, ki so se pobabili na delu za interese le-teh, niti za košček kruha.

Proletarska mladina

Da se uredi razširjanje in razprodajanje tega lista se je določilo sledeče:

Poverjeniki odračunajo začetkom vsakega meseca in vrnejo nerazprodane iztise. In sicer poverjeniki tržaškega okrožja na naslov: *Just Pahor, Trst, Via Geppa 10*, oni goriškega okrožja pa na naslov: *Friderik Škodnik, Solkan pri Gorici.* Drugi poverjeniki odračunajo na prvi ali drugi naslov.

Podružnica Ljudskega odra, Sv. Jakob. V soboto 7. t. m. ob 7. uri zvečer se vrši sestanek podružnice v navadnih prostorih. Razpravljalo se bo o važnih notranjih zadevah. Po sestanku članov, sestanek izletnikov. — *Tajnik.*

Glad

Mnogi govorijo o gladu. Koliko teh pa je pravzaprav trpelo glad? Jaz se nisem vprašal o tem, ko sem bil deček in sem poslušal dušnega pastirja v mali cerkvici naše bogate kmetske vasi. Zaripljen duhovnik je govoril bogatim kmetom ter onim manj bogatim — ubožnih ni bilo? — rekoč:

— Lakota je kazen božja, katero se mora prenašati z vso udanostjo. Ne živi se samo od pšeničnega kruha. Trpljenje je kruh duha, ki odpira vrata v nebeško kraljestvo.

In jaz sem si predstavljal tedaj lakoto kot nekake litanije, dolgočasne, včasih ujezljive, toda koncem koncev prenesljive.

Sedaj pa vem kaj je lakota. Spoznal sem jo na fronti, to glodavko ljudi. Ni treba, da vam povem kje in zakaj sem jo trpel. Moje pripovedovanje bi bilo slično toliko drugim, ki so jih pripovedovali sinovi svojim materam po vojni ter ženini nevestam svojim, da bi občutile vso grozo pred njo. Prežanje, bombardiranje, jetništvo . . . Kaj vse to?

Glad, glad! — Prihaja čisto neopaženo, počasi, stopnjema, kakor noč. V začetku je le prijeten občut lahkote, čistote, razumnosti.

Ideje so jasne, lahke, skladne. Kasneje — več ali manj pozneje, kakršna je že pač vaša fizična in moralna sila — nastopi neka skoro nasladna slabost, slična oni, ki se jo občuti, kadar človek omaguje in ko zatem prihaja k sebi. Nato . . . Nato je groza.

Išče se obupno hrane. Žre se kot žival vse, kar se dobi in se zdi užitno. Čuti se smrt malo po malem neizprosno. Morda oni, ki se zarije v mehak pesek, čuti slične močne vtiske, ki mučijo gladnega v tej fazi njegovih bolesti.

To vam je grozna borba za življenje. Raztogoten egoizem doseže najkrutejše oblike. Nobene milosti do drugih gladujočih, nobene več. Če se dobi kje še kako majhno količino živeža, ki se je enako porazdeli med vse, vsakdo gleda, kako bi druge zato ukanil; vsakdo gleda, kako bi drugemu ukradel nekoliko življenja, da bi sam živel nekoliko dalje. Splošno se misli: — Upam, da poginejo drugi čim prej; čim manj nas ostane, tem bolje. Če se je na maršu, nikdo ne pomaga bolj oslabelim, ki cepajo na kraj pota.

Vsakdo se sili, prihraniti si svoje energije, prav kakor skopuh, ki ga vznemirja bojazen za njegov skrit zaklad. In pogled temni, roke trepečejo, ustne bledo, očnice globijo, mišice postajajo onemogle kakor gnile vrvi.

Na maršu se še nekako napreduje, gnani kakor od sile nemoči. Upognjeni, tihi, vedno globlje upognjeni; ideje bledijo in v glavi čedaljebolj brni. Končno sledi padec. Pade se kot prazna vreča, snop. Glad je oglodal mišice, stanšal žile, uspaval prisotnost duha. Pade se, a ne v počitek.

Roke se instinktivno razprostrejo, kakor da bi hotele v zadnjem trenotku nekaj zgrabiti, nekaj, kar neizprosno manjka. Tudi tisti moli, ki ni nikoli veroval v boga. Kdor gladen umira, prisiljen vsled obupa nad brezvestnim upom, umre krščansko.

To je glad, glodavka ljudi.

Groza me obdaja, ko pomislim na glad otrok, ki se mu ne morejo ubraniti in ne znajo ni prositi. Mučno mi je, če pomislim, da materina bolest često celo preživi glad; matere, same gladujoče, trpeč ko vidijo umirati gladu svojo lastno, rodno deco. Kdor ne zna, kaj se pravi glad, ne more razumeti, zakaj je vse to tako čudovito in mučno.

Če bi vsi ljudje le enkrat v svojem življenju okusili kolikšaj gladu, bi danes iz vseh dežela sveta prišla v Rusijo pomoč tudi nad potrebo. Prepričan sem o tem.

Jeza me obdaja, če pomislim na to, da v moji bogati kmetski vasi še dandanes pridiguje zaripljeni duhoven bogatim in manj bogatim kmetom, da je glad duševni kruh, ki odpira vrata v nebeško kraljestvo.

Zrnje

«Da kapitalizam ponovno postane koristan: u tom sastoji težnja sveta». — Ovo je napisao jedan engleski časopis. Kapitalizam je uvek bio koristan za one, koji poseduju kapital i koji ga ulažu za profit. No zar zaista u tom sastoji «težnja sveta»? Kojeg sveta? Očito bogataškoga, jer siromašni slojevi najmanje mare za to, kako bi kapitalizam ponovno postao «koristan».

*

Strast za osvetom je jedna od najstarijih strasti u ljudskoj duši. Ona ima svoj koren u nagonu za samoodržanjem — u potrebi, koja nuka životinju i čoveka, da se odupre, kad mu se nanese udarac, da na njega odgovara mehanički, ne bude li ga strah prisilio, da beži. Ova slepa i nerazumna potreba nuka dete i divljaka, da udaraju po neživom predmetu, koji bi ih ranio. Svedena na svoj najjednostavniji i poslednji izražaj, osveta je odraz pokreta, koji je nalik na nehotično kretanje, što čini, da se oko zatvori, kad mu preti opasnost. — *Paul Lafargue.*

PODLISTEK „DELA“

IVAN CANKAR:

Ministrant Jokec

II.

Jokec je šel skozi vas, po tihi beli cesti na holm; tam je stal grad in pred gradom se je razprostiral velik park. Kolikor bližji je bil park, kolikor glasneje so šumele lipe, toliko bolj počasi je stopal Jokec; strah je bil v njegovem srcu.

Prvikrat se je zbal Jokec tisti večer, da bi se morda ne uresničilo, kar je bilo zapisano v upanju; da bi morda kdaj ugasnila tista lepa zarja, ki je svetila njegovim očem. Zbal se je nezavedno in že nezavedni strah mu je izpremenil obraz, je napravil njegove korake težke in okorne, njegove roke slabotne, njegovo srce malodušno in potrto.

In njegove oči je napravil strah srepe in nezaupne; videle so širše in globlje in kjer so videle prej samo luč, so razločile senco zraven.

Stopil je k nizkim mrežastim durim pred parkom in je zažvižgal. Nenadoma ga je spreletela čudna, smešna misel in nasmehnil se je z nelepim nasmehom, kakor ga prej ni bilo na njegovih licih.

«Glej, kakor psu sem mu zažvižgal!»

In v parku, daleč za lipami, mu je odgovorila natanko ista, čudna in smešna misel.

«Glej, kakor psu mi je zažvižgal!»

Jokec se je prestrašil: nikoli še ni bilo take misli v njegovem srcu; in tudi oni za lipami se je prestrašil.

Toda iz hipne smešne misli se je porajalo zmirom večje, temneje spoznanje, raslo je hipoma. Kakor Tinka, ko je stala pred cesarjem, je ugledal nenadoma svoje bose noge, svojo zakrpano obleko, ugledal se je ubožnega in nevrednega.

«Zažvižgal sem, preddrznež! Kako bom stal pred njim, kako bom z njim govoril, ves majhen, beraški in ničvreden! Pse bo naščuval name, namesto da bi me pozdravil ter se ozrl name tako globoko!»

In čisto, je pozabil Jokec na tiste večere, ko mu je gospod Edvard odpiral duri z nestrpno roko ter ga vodil v skrito lopo, da bi mu pripovedoval o Tinki; pozabil je na vino in na masleni kruh, na jabolka in breskve in grozdje; pozabil je na veliko obljubo gospoda Edvarda, da ga povede v grad ter mu razkaže vse gosposke sobe, ki so polne žide in žameta, zlata in srebra, in kjer so ogledala taka, da segajo od stropa do tal in kjer so stene tako pregrnjene s pisanimi preprogami, da se nič zidu ne vidi. Tudi je pozabil, da se bo tam nekoč izprehajala Tinka, kraljica vseh teh lepot in imenitosti in da bo stala na balkonu v idani obleki, z zlatimi ubani in z zlato zapestnico in rdečimi koraldami okoli vratu in bo pozdravljala z belo roko njega, Jokca, ki pojde mimo bosonog in odkrit.

Vse je pozabil in samo to je vedel, da je ubog in nevreden.

«Dolgo ga ni nocoj!» je pomislil in takoj se je spet prikazal nelepi nasmeh na njegovih licih.

«Saj sem vedel, da ga dolgo ne bo! Ne mudi se mu več; prej se mu je mudilo, čakal je name. In morda ga ne bo nikoli več!»

Spomnil se je na Tinko in je vztrepetal.

«Saj ni mogoče, da bi ga več ne bilo; greh bi bil! Zamudil se je pač in prihitel bo zasopljen».

V njegovem srcu pa je ponavljal lokav in nezaupen glas: «Nebo ga več, nikoli več!»

«In da bi ga ne bilo,» je pomislil Jokec, «da bi ne prišel k meni, prišel bi k njemu jaz! Res, naravnost k njemu bi šel. Splezal bi na vrata in bi skočil v park in nič bi ne maral, če bi naščuval name hlapce in pse . . .»

Zaglobil se je v misel, kako bi skočil v park in bi stopil moško predenj in zdelo se mu je zmirom lepše in imenitnejše.

«Če bi ga v parku ne bilo, bi stopil naravnost v grad, po tistih stopnicah bi šel, kjer ne vidi človek ne lesa, ne kamna, temveč hodi po samih mehkih preprogah, kakor po mahu, tako da si še stopiti ne upa. Jaz pa bi hitel in bi se ne ozrl nikamor in ne bilo bi mi mar preprog. Poiskal bi ga in bi ga našel in bi mu povedal, da Tinka joka. On bi se zjokal sam, — kako bi bilo mogoče, da bi se ne zjokal? — in bi me prijel za roko, ter bi šel z mano . . .»

Iz težkih, žalostnih misli je zasijala nenadoma lepa luč: Jokčevo srce se ni bilo navajeno žalosti, njegovo upanje še ni bilo ranjeno; če je veter potisnil plamen k tlom, se je vzdignil nenadoma toliko višje. In ni lepšega upanja od porojenega iz žalosti, ne lepših sanj, nego iz bolečine porojenih.

Dalje je mislil Jokec in je pozabil takoj na bose noge in na zakrpano obleko.

«Prime me za roko in gre z mano; skozi park, po tihi beli cesti, v vas. Ustavi se pred oknom in potrka, kakor je potrkal nekoč: Ali spiš, Tinka? — In Tinka bi takoj vstala in nič več bi ne bil bled in bolan njen obraz; vstala bi, skočila bi urno in lahko iz postelje, kakor nekoč. Čakala sem nate in vedela sem, da prideš! — Tako bi rekla in bi se ga oklenila okoli vratu, njene tenke, bele roke bi segle skozi okno. On, Jokec, bi stal tam, toda Jokca bi Tinka ne ugledala. In gospod Edvard bi dejal: Pripravi se, Tinka, na svatbo! Že zdavnaj sem ti obljubil in zdaj je prišel tisti veliki čas, da te povedem v grad, kraljico vseh teh lepot in imenitosti! — In že bi prišel tam po cesti zlat voz in voznik bi sedel spredaj, v vsi imenitni, zlati obleki, kakor cesar. Zadaj bi se vlekla vrsta voz vse od cerkve do polja, konji v srebrni vpregi, vozniki s srebrnimi bortami, na rokah bele rokavice in v rokah bič in cvetice na biču: in v vozeh bi sedele lepe gospe v židanih oblekah, z zlatimi ubani in zlatimi zapestnicami in visokimi lasmi. Najlepša izmed vseh pa bi bila Tinka, kakor je bosa in uboga —»

In glej, nenadoma so izginile sanje.

«Bos in ubog!»

Visoko so se bile vzdignile sanje in so padle na tla, kakor da bi jim bil odrezal peroti.

«Dolgo ga ni nocoj!» je pomislil Jokec žalosten in je zažvižgal vdrugič.

Od svetlega grada se je spustila senca koraki so se oglasili na beli stezi.

«Ne mudi se mu, počasi hodi!» je pomislil Jokec žalosten.

«Ali si ti, Jokec?»

«Jaz!»

«Nikoli ni še tako vprašal!» je pomislil Jokec.

Gospod Edvard je odpiral vrata počasi, njegova roka ni bila nestrpna. In ko je odprl vrata, ni prijel Jokca za roko, temveč šel je poleg njega s povešeno glavo in sključen, truden.

«Kako je s Tinko, Jokec?»

«Pozdravlja vas, gospod Edvard.»

Gospod Edvard je molčal in Jokcu se je zdelo, da se je ozrl v stran in da je

Glasovi z dežele

Seja okrajnega šolskega sveta v Lokvi

«Oho!» se bo začudil vsak cenjeni čitatelj, «to mora biti gotovo tiskovna pomota; v Lokvi vendar ne zboruje okrajni šolski svet, ampak do sedaj je imela to čast vedno Sežana.»

Le počasi, dragi bravec! Naslednje poročilo te bo takoj prepričalo, da si za enkrat na napačni poti. Tudi mi ne vemo natančno, kako je prišlo do tega čudnega slučaja: ali je g. komisar iz Sežane pooblastil lokavskega župana g. Muho, da predseduje tej seji, ali se je g. Muha sam postavil na to častno mesto. Resnica je, da se je seja vršila v Lokvi. Ker pa bi bila velika škoda, če bi se ta imenitna seja ne ohranila tudi našim poznim potomcem, naj nam bo dovoljeno, podati tu glavno vsebino natančno po stenografičnem zapisniku.

Torek, dne 2. maja t. l. prva javna seja v občini Lokev za vse nasprotnike učitelja H., vabljene osebno po g. županu.

Dnevni red seje: Velikanski ekspoze g. župana.

Točno ob določeni uri vstane g. Muha izza mize, vzame iz žepa napisan ekspoze, se odkašlja, pogladi brke in začne s presunljivim glasom čitati:

«Velecenjeni svetovalci in vsi moji mili prijatelji! — (13 po številu!) V naši vasi so se začele goditi strašne reči. Srce se mi trese od ginjenosti, če pomislim na tiste lepe zlate čase, ko je vladala v Lokvi medsebojna ljubezen in sloga. Naša občina je služila za zgled vsem drugim dalеč na okoli. Kar je rekel Muha, to se je zgodilo, in vse je bilo prav in dobro storjeno. Toda današnji svet ne pozna hvaležnosti in spoštovanja do zaslužnih mož. Komunisti so pokvarili ves svet in tudi naši občini niso prizanesli. Ali se še spominjate na tisti ples, na katerega sem moral iti, da obvarujem Lokev pred veliki sitnostmi. Žrtvoval sem se sam za vso občino. In vsi veste kakšno plačilo sem dobil za to svojo požrtvovalnost, drugi dan so mi nabili na vrata listek z besedami: «Strela udri iz višine na izdajalca domovine!» Ali je to plačilo za narodne junake? Ali nisem naročen že 40 let na «Edinost»? Pa to vse ni še nič proti temu, kar delajo sedaj pri nas komunisti! Takrat je kričala vsaj cela vas, da sem narodni izdajalec, in mi vsi, cenjeni poslušalci, vemo, da je ljudski glas božji glas. Toda ali je tudi to božji glas, če kriči sedaj nekaj komunističnih gadov, da nimamo pojma o kakem delu za ljudstvo? Kaj se je zgodilo pri nas pretečeno nedeljo? «Ljudski oder» je sklical javni shod in učitelj H. je zahteval, — in to pred vsemi ljudmi — da naj ne izdajamo sedaj več na občini samo živinskih potnih listov, marveč da moramo skrbeti tudi za gospodarsko blaginjo občanov. Zahteval je od občinskega starešinstva, da naj kontrolira cene po naših trgovinah in da naj misli na splošen občinski konsum, da bodo ljudje ceneje izhajali. Študiramo da naj tudi, kako bi zaposlili ljudi, ki so brez dela. Da naj poskrbimo za človeško stanovanje onim revežem, ki padajo na breme občini. Očital nam je, da liberalci nimamo smisla za take družabne ustanove, in kaj vem še kaj vse. Tudi to mu ni bilo prav, da ste vi, starešine, odklonili komunističen rekurz proti moji izvolitvi, ker sem se storil pisati po večkrat na eno galsovnico, češ da sem bolj fin kot dr. Wilfan v Trstu, ki bi na ta način lahko spravil vsaj 16 Slovencev v mestni svet. Kaj sem jaz kriv, če ni Dr. Wilfan tega vedel?

Vprašam vas, velespoštovani starešine: Ali naj še nadalje trpimo to gobezdanje učitelja H.? Spominjate se še prav dobro, kako smo se pred enim letom prav vsi Lokavci podpisali na prošnjo, da nam pošljejo zopet H. v Lokev in pred 14 dnevi ste vi enoglasno sklenili, da naj se zopet ponovi ta prošnja. Toda jaz nisem prošnje odposlal, ker vi vsi veste, da kar Muha stori, vse prav stori. In nisem se zmotil tudi takrat! Po vsem tem, kar je učitelj H. govoril v nedeljo, predlagam, da se prošnja ne odpošlje. Pač pa bom jaz poskrbel, da bo prestavljen najmanj v Albanijo, tudi če Albanija ni še italijanska pokrajina. Iz Gorjanskega hodi vsak teden k svoji družini in dela spotoma zgago v občini Lokev, toda moja skrb bo, da ne bo mogel odslej niti enkrat na leto v našo vas. Ta nesrečni človek je pozabil, koliko dobrot sem mu izkazal; pozabil je, da bi niti žene ne dobil, če bi ne bil jaz v svoji dobrotnosti posredoval. Pomagal sem mu tako do žene, gostilne, trafike in premoženja. Sedaj imam pa hvaležnost. Toda mojega potrpljenja je konec! Pripravljen sem od zdaj naprej na vsak boj: ali s puško, ali s kanonom. Vem, da pridem zato v «Delo», toda dragi moji komunisti: če hočete, vam podarim še svojo fotografijo, da jo natisnete v «Delo», da me bo ljudstvo izpoznalo in vedelo, s kom ima opraviti».

Ekspoze končan, govornik si obriše potno čelo in sede. (Urnebesno ploskanje in gromoviti klici: «Dol s Hreščakom!») Tako je okrajni šolski svet v Lokvi prestavil H. v Albanijo, in tako se je zgodila nova krivica nad učiteljstvom.

Opomba uredništva: Mi smo o tem famoznem komunistožrcu slišali že marsikaj zanimivega; zato radi ustrežemo njegovi želji in natisnemo njegovo sliko, če je tako prijazen, da nam jo pošlje. Zagotavljamo pa ga, da si ga bomo zapomnili tudi brez slike, če bi mu bilo pošiljanje presitno.

Početek fašizma v naših krajih

Kakor je že širši javnosti znano, smo dne 17. p. m. tu pri nas imeli veliko slavje. Ta dan se je v Števerjanu ustanovilo fašistovsko sekcijo. Cela ta slavnost je tako sijajno izpadla, da je prav škoda poročati o nji v delavski časopis, kjer je vsak kotiček drag in je potrebno, da se poroča, kar je proletariatu v korist, ne pa da se polni kolone lista s kakšnimi neumnosti, niso vredne, da se jih objavi. Ta stvar torej nas domače komuniste prav nič ne zanima. Zanima nas tembolj pisava «Edinosti» z dne 22. t. m. pod naslovom: «Volkovi v ovčji koži». Pod tem naslovom najdemo odstavek, ki se glasi: *«Kakor smo jih pustili komunistom brez vsake škode, tako jih radi prepuščamo tudi fašistom».*

Reči hoče s tem, nekoliko «barabe» «Edinosti» in njo umazani pisec nazivlje števerjanske komuniste «barabe». Ne bomo se spuščali v to kaj smo in kaj nismo. Le to rečemo, da pri vsem našem trpljenju in bedi nismo tako neolikani, kakor študirani advokatje v narodnem bordelu, ki žro in se zabavajo na račun ogoljufanega ljudstva. In ti ljudje, da bi nam prepuščali svoje izmečke? Ali bolje rečeno, mi da smo njih izmeček? Reči hočejo namreč, da so vsi komunisti le banda propalic, katere so oni izbacili iz svojih vrst. Samo izprašajte se gospoda: Niste li vi ostudni izmeček, na katerega zavedni proletariat še pljune ne? «Edinost» kar si želela, to se je zgodilo. Poveličevala si fašiste kot idealne energične ljudi; kar si svoje pajdaše učila, to so storili. In čemu sedaj prikrivaš resnico in se zvijaš! Ker vemo, da te je malo sram, povemo pa mi javnosti resnico.

Kakor rečeno so fašisti dne 17. t. m. ustanovili svoji sekciji v Števerjanu in Kojskem. V Števerjanu, kjer je razredna zavest bolj razširena, imajo fašisti samo enega člana, a še ta izhaja iz narodnih vrst. Njegov oče je neumoren agitator Likarjevega krščansko-socialnega kalibra, kar se je opazilo pri zadnjih volitvah. Še sina fašista boli grlo od kričanja: *«Živio Šček!»* Kojščanski sokolski godbi pravi «Edinost», da so fašisti par dni prej usilili note «Giovinezze». To ni res! Cela sokolska godba razun štirih članov ima čast pripadati fašiju. Tako se godi v Kojskem v Brdih, kjer nisi smel do še pred kratkem niti črhniti o komunizmu, če ti je bilo življenje drago. Kdor pozna razmere bolj podrobno kot «Edinost», dobro ve, da so sedanji fašisti v Kojskem, da ne omenjamo Števerjana, vsi razun par Italijanov vredni sinovi tetke «Edinosti», pod kuratelo *«Wilfan-Ščeka».*

Še komaj pred dobrim mesecem so se vrnili iz Ljubljane, kjer so bili na vseslovanskem sokolskem zletu vsi navdušeni jugo-fašisti. Sedaj so že izpremenili perje. Kakšen značaj! Kakšna narodnjaška zavednost! Saj ni čuda, ko čitajo tako pridno «Stražo» in «Edinost» in se bojijo «Dela» kot hudič križa. Izobražena narodnjaška mladina bo od prevelike izobrazbe postala kmalu vsa fašistovska.

Živila narodna mladina!

Bog živi vse narodne gostilničarje in trgovce verižnike! Kaj za to če so fašisti ,samo da se vina več potoči za drag denar.

Podgora

Po dolgem času se zopet oglašamo. Položaj delavskega razreda postaja vsaki dan hujši in zavzema v širokih plasteh ljudskih množic obliko obupnega stanja. Hočem navesti sledeče.

Delavci se pritožujejo, kako jih lastniki stanovanj izkoriščajo z visoko navitimi najemninskimi cenami. Njih glas pa ne pride tja, kamor bi moral priti. Na deželi nimamo namreč nikakih stanovanjskih paritetičnih komisij, ki naj bi določile višino stanovanjskim najemninam, naši domači hišni posestniki pa znajo prav dobro realizirati svoje izkoriščanje. Najemnine znajo višati lastniki hiš, stanovanjskih davkov pa do danes niso še plačali. Gospodje v občinskem svetu, ki delate za dobrobit naroda vaša dolžnost je, da napravite temu nesramnemu izkoriščanju konec in da z vso energijo intervenirate v tem izžemanju ubogega ljudstva. Delavci, ki stanujejo v že napol razdejanih in tudi nezdravih vojaških barakah so prisiljeni trpeti v letnem in zimskem času. Absurdno je misliti, da bi mogel delavec, ki zasluži komaj toliko, da preživlja družino in sebe plačati za kuhinjo in eno sobo L. 50.— do L. 60.— mesečno.

Gospodje, če imate kaj človeškega sočutja, tu ga pokažite!

*

Naš Ljudski oder je v zadnjem času postal zelo nedelaven. Res, da je odšlo nekaj mladih sodrugov — najboljših članov k vojakom. Mi moramo delati na to, da te sodruge nadomestimo. Noben dan ne sme preiti, ne da bi napravili kaj koristnega v tem našem društvu. Vsak mora biti na svojem mestu, vsak mora imeti in izvrševati svoje naloge.

Podgorski komunist.

Marezige

Prosim tudi jaz kotiček prostora v našem glasilu. Prišli so dnevi in prišle so ure ko naše ljudstvo trpi radi narodnjakarjev-izdajalcev. Ker se nobeneden ne oglasi, pišem jaz par vrstic. Ko so se vršile občinske volitve v Marezigah, so narodnjaki hodili s svojim starim kapitanom od volilca do volilca in svoje ljudi slepili, da volijo za lipovce a ne za komuniste. Obljubljali so jim narodnjakarji, da jih bodo rešili izpod jarma komisarjev, fašistov, bloka i t. d. — Komunisti smo ostali v manjšini. A sedaj so ubogi kmetje odprli oči ko so ostali brez župana. Preštrašeni lipovci so dali namreč celo občino fašistom v roke. Sedaj vladajo v Marezigah fašisti zlasti te tri osebe: Koren Ivan, Babič Josip in tajnik Inchiostri. Ti trije fašisti so kakor sveti trije kralji vedno skupaj. Tako moramo sedaj vsi trpeti radi narodnjaške politike. Naši sodrugi se ne smejo niti v svojih hišah pogovarjati po enajsti uri. Dvanajst naših proletarcev je bilo klicanih na sodnijo, ker so bili skupaj po enajsti uri. (Lep režim so uvedli združeni fašisti v Marezigah! Dobro bi bilo ga malo zrahljati. — Ured.)

Naših sedem vaščanov je že sedemnajst mesecev v ječi Coroneo, kjer trpe radi dogodkov dne 15. maja lanskega leta. Ubogi, še nič ne vedo, kdaj bode konec. Vsi črni so od gladu in pretepanja. Nekateri imajo doma tudi otroke, svojo žalostno ženo in starše. To so jim napravili lipovci pri državnih volitvah, posebno advokat Agneletto, Lovrečič in Wilfan, ki so v Marezige prišli delat propagando in ljudstvo hujskat. Ljudstvu so govorili, da ga bodo rešili in da mu bo gospod Wilfan pomagal v vsaki nesreči. Sedaj delate vi ubogi kmetje od zore do mraka, vaši sinovi pa v ječi trpijo in si mislijo, ali bodem še kdaj svoje starše, ženo in otroke videl. Ljudstvo se je takrat pustilo, a sedaj ni ga več gospoda advokata Agneletta, ne Lovrečiča, ne Wilfana, da bi kaj pomagali vašim sinom v ječi, ne vam ubogim kmetom. K vragu so šli vsi trije, ni duha ve ne sluha o njih. Kmetje so se začeli sedaj dramiti in nabirajo rdeča semena za prihodnjost.

Še to. Neki zelenec je govoril našim proletarcem, da komunisti so prodani in zasramoval je proletarske ideje in list «Delo». Pravi, da ne čitati «Delo», ker da komunisti zatirajo Marezige. Sirota brez uma. Ali si bil morda radi komunistov zaprt v ječi devet mesecev? Gotovo ne! Bil si v ječi radi lipove vejice. Mi komunisti, da ne goverimo več slovensko, svoj materin jezik? Morda v Rusiji ne govorijo več ruski? Ali misliš, da se boš pri komunistih kaj nalizal kakor pri drugih strankah? Pri nas se ne dobi nič dobrega ker mi skrbimo za prihodnjost.

Sodrugi iz Marezig, iz Boršta in iz Trušk! Zbudimo se! Čitajmo «Delo», širimo ga in zmaga bo naša. Da bomo razvili kmalu rdečo zastavo in da bodemo vsi združeni udarili na en sam glas:

Živila delavska in kmetska revolucija!

Živel komunizem!

Živel proletariat celega sveta!

Rdeči Mar...

Dekani

Dragó nam «Delo»!

Ker si vedno na strani izkoriščanih in tlačenih, upamo, da boš tudi naše vrstice objavilo.

Sodrugi Dekančani! Čas je, da se zopet poprimemo za resno delo, kar je tudi naša dolžnost. Leto dni je preteklo, odkar je fašizem uničil našo podružnico Ljudskega odra. Vprašam vas sodrugi, ali bomo še nadalje čakali, da nam bodo naši nasprotniki dali svobodo in pravice? Sami si moramo to iskati in bomo tudi našli potem komunistične organizacije, potem boja. Vsi smo sinovi tlačenih in izkoriščanih. Zavedajmo se, da smo tudi mi izkoriščani kakor naši stari dedje in da je naša dolžnost bojevati se do skrajnosti. Vsi za enega, eden za vsih, proti današnjemu državnemu redu!

Vprašali bi, našo domačo buržoazijo, če sploh še kaj čita staro tetko «Edinost» in goriško ji sestro in ali vidi, kako se kosajo med sabo advokatje in kaplani, kdo bo gospodar slovenske javnosti.

Mislim, da se sedaj kaj naučite če čitate tudi samo «Edinost» in «Goriš. stražo», in ne poseže «Delo» niš vmes. Še nekaj posebnega. Imamo «Današe» narodnjake, ki obešajo trikoloro na okna o posebnih slavnostih. Sedaj vidite, kaj se pravi narod. Narod je njih nikdar polni žep in bog njih profit — in ničesar druzega. Le pustite se voditi še nadalje za nos! Oj ubogi narod, sam gledaš ko ti gospodje devajo glavo v vrečo. Čas bi bil enkrat, da se otresete teh pijavk, ker drugače vam bodo zmozgali še to malo krvi, ki jo imate v sebi. Ali niste štiri vojna leta prelivali kri za narod in domovino, medtem ko so vaše družine doma stradale, in so tisti, ki vas danes vozijo na vrvici delili vam po dva fižola in en krompir na dan.in medtem ko so oni vozili cele vreče prodajati na verižniški način, so vam rekli, da ni prišlo ničesar.

Kmalu nam bodo pripeljali nove zvonove; mali bo pel po pet, veliki po deset. Tako nam je gospod župnik v nedeljo na 17. p. m. razlagal dol s prižnice. Povemo vam, da nam ni treba zvonov: na bojnem polju ni bilo nobenega in tudi ga nismo potrebovali, torej tudi tukaj ni treba takih stvari. Gospod župnik, povejte, na kakšen način moramo plačati mi delež, ko nimamo ničesar. Ali naj morda gremo krast? Ne! Krasti je greh in kdor krade, gre v večno pogubljenje. Kam in v kakšne namene je šel pa tisti denar (L. 400.—), katerega je dala zavarovalnica prejšnjim voditeljem prostovoljnega gasilnega društva. Naj gospodje poglavarji dajo denar tistim, ki so ga krvavo zaslužili, drugače bomo mi poskrbeli, ker čas je, da se enkrat za vselej napravi konec tistim sleparijam, katerih ste bili do sedaj vajeni.

Delavci in kmetje! Naj velja sedaj za nas tisti rek, ki ga je rabila avstrijska buržoazija proti nam proletarcem in ki se glasi:

Trdno dajmo se skleniti,
sloga pravo moč rodi,
vse nam lahko bo storiti,
ko združimo moči!

Proletarska umetnost

J. IČ.:

Oh mamica povej...

Med železjem, žico ter strelskimi snovmi,
v kraju pustem in samotnem
kup zbitih desk stoji,
a v stanovanju nič kaj toplem
dvoje bitij v strašni bedi ti ječi.

V pozni noči in brez luči,
v brlogu, brez okraskov in brez tlaka,
v mater dvoje nedolžnih zre oči,
in v tej utici, ki moderno zove se baraka,
mati-vdova, tužno joče se in plaka.

Na slami leži sirota brez očeta.
a mater strmi, vprašanja stavi ji sledeče:
Mamica poslušaj ti!
Kdo sosedovim daje kruha belega?
A zakaj mi jemo črnega?
Mamica odgovori brez laži!

Na trdi slami spavam jaz,
v mrazu hodim bos,
njih dom je pa kot raj.
V toplih sobah bivajo,
v mehkih posteljah spavajo;
mamica povej: Zakaj?

Oh, do kdaj bom hodil bos?
Do kdaj mi rezala boš črnega kruha kos?
Mamica odgovori zdaj!
Kdaj poljubim jaz očeta svojega?
Kdaj konec življenja ubožnega?
Oh mamica povej: Kedaj?

Zvoneća

U našem selu još mnoge siromahe gospoda za nos vuču. U tome im pomaže mnogo onaj zeleni učitelj, koji hoće Pučkim Prijateljem da nas nahrani kao stoku senom. Tako je i meni naturio pučkog neprijatelja od prošlog tedna. (Deduše, nisam mu ga platio, jer mi siromaki našim bečima moramo uzdržat siromaško «Delo»; ali njima je glavno da nas truju svojim Pučkim Prijateljem, a novac im šalju gospoda — sve po tisuće lira, što su ogulili s naših ljedja, i plaćaju P. P. da nas zaslepljuje, kako bi nas posle još bolje krali.) — Pak sam ga pročitao, baš da vidim što ga zanima; a ne bojte se, već su mi i kosti crvene, ter me neće smutit lažima.

Šta pišu uredniki to me nije zanimalo, ter znam, da su plaćeni za «obmanjivanje» (mislim da se *laž* tako zove na gospesken zajiku). Ali sam hteo da vidim šta pišu njihovi čitaoci sa naših bednih sela. I šta sam video. Kako da su urednіki sami pravili dopise, ili su svakom svom dopisniku poslali pismo, u kom su točno naznačili šta da napiše. Ter svi pišu o našoj gospodarskog nevolji i o suši, svi jednako, pa često ponavljaju iste reči (baš da su svi iz jedne kuhinje). Ali im je plitka mudrost, jer se sami otkrivaju i pred poslednjim seljakom. Njih nekoliko vele istim rečima ovu istinu: ako smo gospodarski ovisni, onda smo i politički ovisni, pak nam zato ne treba tuji kapital. Iz toga će i poslednji Zvonećan uvideti ko su ta kršćanska (i demokratska su takova) gospoda. Oni se otimlju da nas popi i «narodna» gospoda zadužu i gule, a da se ne mešaju i oni talijanski. A nama je svejedno, ako stenjemo pod pritiskom jednih pijavica — ili drugih. Oni nam sami kažu: u koga je gospodarska sila — u onoga su i sva politička prava; to se po našu kaže, da je siromah uvek bez prava, a kapitalist ima pravo, makar koji da mu je jezik. — Sve vičete gospoda, nek ne potpisivamo menice, nek se ne mećemo u gospodarsku ovisnost. To bi i mi rada. Ali šta nam oni preporučuju Da uzajmimo od njih bez menice. Neće pak ni ta «narodna» gospoda da nas pomažu iz čistog rodoljublja, već da nam pozajme uz dobre kamate. Oni s vekslama će nam odmah kuću prodati za dug. A šta će ovi kršćani? Oni će nam desetljećima krv sisati sa svojim kamatama, koje mi nikad nećemo moći da otplatimo, pak ćemo onda mi sami i košulju morati da prodamo sa mršavog tela. Dunke gospoda se otimlju samo za to, koji će od njih imati veću korist, ili talijanski demokratski kapital, ili kršćanski «narodni» a svi skupa složno se trude da nas gospodarski zaduže i učine ovisnima, to jest da nas zarobe. A podigli su viku i kriku za «narodne» škole, samo da nam bace prah u oči. Jer imamo mi ovde «našu» školu, pak ne uču decu kako da postanu gospodarski neovisna i da se oslobode svakog izrabljivanja i potlačivanja, već ih ovaj žutokljuni meštar uči da mole i da služe kršćanskom i «narodnjačkom» kapitalu. — Eto koliko gospodu tišti suša i škola.

Ali i siromaškim Zvonećanima je beda došla do grla, ter su počeli da svojom glavom misle. A radničko i seljačko svetlo, Delo, pomaže im da nadju pravi put. Svaki dan nas je više crvenih radnika i seljaka, ter neće dugo proći, i naše gospode carstvo će prestati.

Crvena Zvoneća borit će se rame uz rame sa radnicima i seljacima celog sveta.

Za *narodne* škole, u kojima će svako dete biti poučavano na jeziku koji najbolje razume, ali će biti poučavano — kao u Sovjetskoj Rusiji — da se bori za slobodu radnog naroda.

Za pomoć postradalima od suše, ali bez profita za pijavice, već kao u Sovjetskoj Rusiji, preko sirotinjskih veća. Za novac socializiranih banaka da se kupi u inozemstvu hrana, i da se deli narodu pod kontrolom sirotinjskih veća.

Za zlato iz prašnih crkvi, da se kupi hleba i da se prehrane siromaška deca. Sva crkvena, veleposedniška i općinska imanja da se predaju na upravu i pod kontrolu sirotinje kao i banke i tvornice.

Samo tako ćemo mi biti pomoženi od suše i postati gospodarski neovisni, pak ćemo biti i politički slobodni. Samo tada će se svako slobodno služiti svojim slatkim materinjim jezikom.

Ako kršćanska rodoljubna gospoda žele slobodu za nas seljake, a ne samo za sebe, nek stave na raspoloženje gladnom i milom narodu svoje banke, posede i nepotrebno zlato iz crkve. Ako želeni meštri ljube slobodu svog *radnog* naroda, neka uče decu kako će se boriti protiv veksle, kamata i svakog iskorišćanja.

To im je pozdrav od svesnog seljaka, a svima poštenim seljacima poziv u borbu.

Crveni Zvonećan.

Pula

Prošli pondeljek u 8 in pol sati u veče sažgana je Radnička komora, a zapalili je naravno fašisti. Plesali su kao divljaci oko nje a kraljevske straže gledale ih prekrižanih ruku. Nakon par sati došli su vatrogasci da ugase, ali nato navališe ponovno fašisti ulicom zvanom Via Giovia vičući i preteći narodu, što je stajao po prozorima susednih kuća, da zatvori sve prozore i vrata pa da ne gleda onoga što će učiniti vatrogascima. Zatim navališe na njih da im spreče gašenje, ali se medjutim začu vika: «Acqua non cori» — voda ne teče — jer je bila zatvorena vodovodna cev što ima spoj sa ovom ulicom. Tako so mogli fašisti se veseliti do mile volje.

tih barbarskih čina, to je već preko grla, za nas je i ono malo što nam pogoreše šteta, jer ne primamo podpora ni od koga, kao što primaju gospoda fašisti. Stoga drugovi, treba da se branimo protiv teh barbarskih čina, to je već preko grla. Stupajte u redove naše, redove proletariata, da obranimo naša prava!

U utorak su ponovno fašisti navalili na parobrod, što dolazi iz Trsta i pogratiše sve naše novine to jest «Il Lavoratore». Svaki od nas oseća kad mu fali naša novina, da mu manjka jedna od najvećih pomoći i jako oružje u klasnoj borbi.

Radnici, odgovorimo im na sva ova barbarstva ,skupljajmo se, jer u masi stoji moć: stvorimo jedinstvenu frontu i tako ćemo se jedino spasiti a ne drukčije. Živio jedinstveni front! Živela Komunistička internacionala!

STAVBINSKA SEKCIJA TOLMIN. — Odbor, izvoljen na zadnji seji se snide v nedeljo, 8. t. m. ob 10 uri v društvenih prostorih. — Vodstvo.

Zadnja beseda v slovo našim vojakom!

Britko je bilo slovo, ko smo si podali roke, vprašujoč pogled iz očesa v oko, kar je nam nehote rodilo vprašanje: Kam? Interes kapitalizma je nas, dragi tovariši zbral da gremo čuvat ogromen aparat izkoriščanja, suženjstva in nenasitne malhe, kapitalizma.

Kapitalizem nas je izbral, da napravi nas protiutež vstajajočemu proletariatu. Izbral je nas, da iztisne iz naše mlade krvi nov kapital, ki nas bo potem zopet tlačil. Propadajoči sistem vidi v nas svoje rešnike. Naše možgane misli z nacionalističnim in militarističnim duhom zastrupiti ter pahniti nas v novo vojno.

Zastrupiti nas misli tako, da nas lahko potem pahne na ulico, kadar bo vstala sestradana masa proletariata, da pomočimo ž njeno krvjo ulice in polja. Govorili in opisovali nam bodo domovino v krasni lepoti. Predavali nam bodo o demokraciji in svobodi katero da uživamo. Skušali bodo z nas napraviti tako zveste vojnike, da bomo pripravljeni dati svoje mlado življenje za njihov profit. V slučaju nepokorščine pa bodo uporabljali proti nam najhujšo reakcijo. pela bo šiba, stanovanja bodo temnice in hrana bo voda. Toda, dragi tovariši bodite neustrašni. Naša razredna zavest naj bo naša vodnica, ne zabite nikdar, da smo sinovi izkoriščanega proletariata.

Naša lastna izkušnja naj nas uči dobrot katere nam more dati domovina.

Milijone vidite naših tovarišev, ki spe v prezgodnjem grobu, tovariše ki tavajo po svetu brez udov milijone vdov in sirot, ki so zgubile radnike in očete. Vse to kliče po maščevanju.

Vidite požgane vasi in mesta, razdrapana polja in vi dragi tovariši se čutite oropani vseh pravic, ki jih je vam dala narava sama.

Zato kličem vam, dragi tovariši, še enkrat! Čujte in bodite pripravljeni! Ne pustimo pušk iz rok, katere nam bo dal kapitalizem zato, da znjim pobijemo svoje brate. Čuvajmo samo svoj razred izkoriščanega proletariata, da ko pride zanj velika noč dan vstajenja ne dobi nas v sovražnih vrstah, zakaj takrat bi bili mi pravi tlačitelji svoje lastne svobode in pravice, ki nam pristoja.

Dragi tovariši, mi smo temelj naše proletarske države, up ki ga obrača v nas proletariat Julijske Benečije. Postanimo zadnji opomin našim tlačiteljem.

Pokažimo se, da nismo več čeda političnih analfabetov ,temveč, da smo zaveden del revolucionarnega razreda.

Pošiljam vam še en pozdrav in kličem vsem odhajajočim tovarišem:

Živela revolucija!

Živel komunizem, in živela svetovna sovjetska federativna republika.

Mlad komunist.

Nabrežinski kamnolomi

O nabrežinskih kamnolomih, ki so dali pred vojno zaslužka velikemu številu domačega in tujega delavstva, danes pa ne morejo preživljati niti domačega poroča «Obnova Goriške», vestnik Zveze zadrug vojnih oškodovancev Goriško-Gradiščanske sledeče:

«Kakor druge obrti, tako so tudi nabrežinski kamnolomi trpeli vsled vojne. A dočim so se druge obrtne in industrijske panoge zopet — če ne popolnoma, vsaj delema opomogle, počiva delo v kraških kamnolomih še vedno.

V zadnjem času je vlada razpisala natečaj dobavljanja materiala za nekatera javna dela, v prvi vrsti za gradnjo nove ga kolodvora v Milanu.

Stalni agitacijski odbor (za vojno odškodnino) se je takoj obrnil, ko je doznal za ta razpis, na pristojno oblast, da naj pri dobavljanju potrebnih kamenitih izdelkov za to gradnjo upošteva v prvi vrsti nabrežinske kamnolome, ki se vsled vojnih posledb drugače ne bodo mogli odpomoči.

Stalni odbor je tudi odločno obsodil vse spletke nekaterih velepodjetij, ki delajo s polno paro na to, da bi se nabrežinski kamnolomi izključili od dobave.

Eksplozija na Črnem vrhu

Delavske družine, raztrešene po bivši vojni coni so vsled velike množine razstrelilnih snovi, s katero je zemlja kakor posejana, v trajni nevarnosti. Mnogo delavcev je zaposlenih pri čiščenju municije in pri tem delu se je zgodila v pondeljek velika nesreča. Na kup nanešena municija je počila s takim učinkom da je raznesla 20 m dolgo «kaverno» in del hriba, ki je zasul barako, v kateri so se pred eksplozijo poskrili delavci.

Izpod ruševin barake so potegnili 5 oseb: 23 letnega Ivana Berginca, 22 letnega Andreja Kravanjo in 29 letnega Antona Kravanjo, vsi težko ranjeni; 29 letnega Andreja Kravanjo in 25 letnega Ivana Fona oba zmečkana v kup krvaveče mase brez življenja. Prvi trije ranjenci so bili prenešeni v goriško bolnico.

Tudi Jokec je povesil glavo in je šel počasi proti durim.

«In reci, reci», je zaklical gospod Edvard za njim, «reci ji, da naj moli zame! Njo bo uslišal Bog, če ni uslišal drugega nikogar. In če ni Boga, zanjo je!»

Železno mrežasta vrata so se zaprla za Jokcem . . .

Najprvo, kar je mislil Jokec spotoma, je bilo:

»Resnične so bile njene sanje! Vse od prve do zadnje besede so bile resnične!»

Tako velika in strašna je bila misel, da je ni mogel natanko razumeti; kakor temna gora se je vzdignila pred njim. Hodil je počasi in želel je, da bi bila pot dolga, da bi ji nikoli ne bilo konca. Toda ker je tako želel, je bila pot krajša nego kdaj poprej in nenadoma je stal pred durmi.

Stal je na pragu in si ni upal odkleniti.

«Ali naj ji povem po pravici, ali — drugače? In kaj bi bil večji greh: če bi ne povedal po pravici, ali če bi užalil Tinko? — Bog ji je bil razodel v sanjah, zato ji povem po pravici.»

Odklenil je duri.

«Ali si ti, Jokec? Dolgo sem te čakala. Zdaj sedi in pripoveduj!»

«Kaj ne bi napravil luči?»

«Ni treba. Rajša poslušam v temi in slišala bom bolj natanko.»

Jokec je sedel poleg postelje.

«Zakaj ne govoriš, Jokec?»

Prijela ga je za roko.

«Jokec, bratec, kako so mrzle tvoje roke!»

«Tinka, ali ne boš nič huda name?»

«Nič. Govori! Vse povei!»

In Jokec je pripovedoval, da so rože vse, vse ovenele, in da je listje vse, vse popadalo — kakor da je bila prišla smrt v tisti lepi park. In pripovedoval je kako počasi je odpiral gospod Edvard duri in kako mrzla je bila njegova roka in kako bled je bil njegov obraz in žalosten. In še dalje je pripovedoval, kako izpremenjen je bil gospoda Edvarda glas čisto tuj, ko mu je naročal, da ima Tinko rad in da jo pozdravlja in da naj moli zanj.

Vse po pravici, mirno in po vrsti je pripovedoval Jokec, nato pa je položil glavo na vzglavje in je zajokal.

«Kaj misliš zdaj, Tinka: ali ne pride nikoli z vozom in svati? Kaj misliš: ali ti je zato naročil, da moliš zanj, ker te nima več rad in je storil velik greh? Kaj misliš, Tinka?»

«Ne bodi žalosten, Jokec! Tema je in v temi je žalost še večja; pride v srce in pobegne, ko zasviti dan. Napravi luč!»

Jokec je šel, prižgal je svetilko in jo je postavil na mizo. Siromašna, nizka izba, skoraj brez pohištva, je stopila iz teme. Dvoje postelj z zakrpanimi rjuhami in odejami, miza pri oknu in stol in ogromna peč v kotu, drugega ni bilo; tla so bila ilovnata, strop je bil neprebeljen in zakajen. To je bil dom ministranta Jokca in njegove sestre Tinke.

Nanjo je sijala luč in njena lica so bila prozorna, njene oči so bile žalostne in udane, njene ustnice pa so se smehljale.

«Zdaj je luč, zdaj mi povej vse še enkrat, Jokec, morda bo bolj veselo; ni treba, da bi bila žalostna; ne ti, ne jaz.»

In Jokec je pripovedoval vdrugi; toda, ali njegovo srce še ni bilo navajeno bridkosti, ali pa je zasijala luč ne samo na njegov obraz, temveč tudi v njegovo žalost: njegova povest, prej tako temna, je bila veliko svetlejša. Ni se več spomnil mrzlih rok gospoda Edvarda, ne njegovega bledega obraza in tudi njegove besede, prej obupa, kesanja, komaj prikritega gorja polne, so se glasile veliko bolj veselo. In Jokec se je čudil, zakaj je bil tako žalosten, ko se je vračal z vrta.

Komaj je dovršil Jokec svojo povest, so se odprle duri hrupoma in nastežaj in na pragu se je prikazal oče. Obadva sta se ozrla nanj s srepimi, prestrašenimi očmi. Na zariplem obrazu, na zalitih očeh, na hripavem glasu se mu je poznalo, da je prišel pijan! Stisnila sta se tesno drug k drugemu in sta strmela nanj. Stal je na pragu razkoračen in ni zaprl duri.

«Kje je večerja?»

Molčala sta.

«Kje je večerja, sem vprašal!»

Stopil je korak v izbo in je zalopnil duri, da se je stresel strop.

«Niste nama dali denarja, oče!» je odgovorila Tinka mirno in samo Jokec je slišal, da je rahlo trepetal njen glas.

Oče je stopil bližje, pogledal je Tinko v obraz in jo je gledal dolgo. Nato je sedel za mizo in je oprl glavo ob dlan.

«Umrla je, umrla! In je obtežila mojo dušo!»

Okrenil je glavo in se je ozrl na Jokca, ki je strmel naravnost nanj z velikimi očmi.

«Kaj gledaš? Ali me še nikoli nisi videl? Ne?» —

In je takoj pozabil, da je govoril z Jokcem in ni videl več njegovih strmečih oči.

«Ne? Kakšen greh? Kdo je obtežil mojo dušo? Kdo mi more očitati? Tukaj sem, naj stopi! Kdo?»

Udaril je s pestjo po mizi in je gledal na Jokca z zakrvavelim pogledom in ga ni videl.

«Kdo mi more kaj očitati? Oglasi naj se! Tiho — vse tiho!»

Zasmejal se je naglas.

«Pregosposka je bila zame, bratci!»

Vzdignil je roko pred obraz, stisnil je palec in kazalec in je napol zamižal.

«Tako! Tenka, tenckena, gosposka grlica! Kurrrù — kurrrù!»

Udaril je po mizi z dlanjo in se je smejal tako od srca, da se mu je tresel ves život.

«To so babnice, Bog jih razumi! Zakaj si poiskala baš mene? Zakaj ne kakšnega oblizanega, počesanega, cukrenega škrica? iTsti bi bil zanjo! Jaz pa mislim, če bi bila na svetu še večja surovina, če bolj neumita in nepočesana, ki bi imela še bolj črne in še bolj težke roke — tistega bi bila vzela! Ona: kurrrù — kurrrù; on pa: hudič: napravi večerjo! — Take so babnice!»

Ozrl se je po izbi z veselim, prešernim obrazom in se je čudil, da ni bilo nesmeha, ne odgovora. Nato je sklonil glavo, pogledal je srepo in osorno, in je vgledal Jokca.

«No, kaj pa ti, fant, kaj zijaš? Na, prinesi večerjo!»

Vrgel je krono na mizo; zavrtela se je in se je zakotalila na tla. Jokec je skočil; začutil je nenadoma, da bi rad jedel in strahoma se je domislil, da je tudi Tinka morda lačna; v tistem trenotku mu je bilo žal, da ni maral od gospoda Edvarda jabolk in breskev.

«Pa žganja prinesi, fant! P

Odnosi naukov Marxa in Kristusa

Versko vprašanje

Tu podajam v prevodu članek tov. *A. Bellonija* o tem vprašanju, ker vsebuje izvirne citate naših najodličnejših predstavnikov.

Evo ga!

Je-li dolžna komunistična stranka baviti se z verskim vprašanjem?

Odgovor na to vprašanje je dal Lenin v svojem spisu «Država in revolucija» (v izdaji založne družbe «Avanti!» na 84 strani).

Lenin piše:

»Drug nebistven pojav, ki je tudi v zvezi s vprašanjem države, je versko vprašanje. Znano je, da čim bolj se je nemška socialna demokracija korumpirala, tem bolj je postajala oportunistična in tem bolj filistrski je tolmačila slavni izrek, ki je »proglašal *vero za zasebno zadevo!*« In res, ta izrek se je tolmačil tako, kakor da bi bilo *versko vprašanje tudi za stranko* revolucionarnega proletariata nekaka privatna zadeva! To *popolno izdajstvo* proletarskega revolucionarnega programa je bičal Engels, ko je leta 1891 opozarjal na zarodke oportunizma, ki so se pojavljali v stranki na vseh koncih in krajih in se je izjavil o njih z izvanredno daljnovidnostjo.

«Kakor so v pariški komuni (je pisal Engels) sedeli skoro izključno le delavci ali pa priznani zastopniki delavcev, tako so imeli njeni sklepi izrazito proletarski odznak, pa naj je sklepala o reformah, ki jih je buržoazija le iz strahopetnosti opustila, a tvorijo prepotrebno podlago za svobodno delovanje proletariata, na pr. udejstvitev načela, da je vera *napram državi* le privatna zadeva, ali pa naj je izdajala odloke v direktno korist delavskega razreda, ki so s pristranstvom v živo zadevali star socialen red».

«Engels (pripomnja Lenin) podčrtava besede *napram državi* z namenom, da bi zadel v srce nemški oportunizem, ki je proglašal *vero za zasebno zadevo napram stranki* in je poniževal stranko proletariata na stališče starega, puhlega svobodo-miselstva, ki je sicer dopuščalo pomanjkanje verskega prepričanja, a se je tudi odpovedalo *boju stranke proti verski narkozi, ki drži ljudstvo v temi.*

Ne dostavljam niti besedice v pojasnilo, kajti bi gotovo pokvaril točnost, s katero odgovarja Lenin na dano vprašanje opirajoč se na Engelsovo mišljenje.

Drugo vprašanje.

Kako naj pojmuje komunistična stranka vero?

Na to je odgovoril na nedosegljiv način Karl Marx v svojem spisu: *K kritiki Hegelove filozofije o pravu*, stran 23 zvezek I. v izdaji založbene družbe «Avanti!»: «Temelj verske kritike je: *človek dela vero;* in ne vera človeka. In resnično: vera je zavest in spoznanje, ki je ima o samem sebi človek, ki ni dobil še moči nad seboj, ali pa jo je zopet izgubil. Ampak človek ni kaka abstraktna stvar, kako bitje skrpucano izven sveta. Kdor pravi «človek», pravi: *svet človeka*, država, družba. Ta država, ta družba tvori vero, ki je *preobrnjena zavest o svetu*, kajti ona je nekak *narobe-svet*. Vera je splošen nazor o tem svetu, enciklopedičen obris njegov, njegova logičnost v poljudni obliki, njegov duhovni point d'honneur (častna točka), njegova čarobnost, njegovo moralno potrdilo, njegova svečana dopolnitev, njegova podpora in njegova vesoljna upravičenost.

«Ona je *fantastično upodobljenje človeškega* bitja, kajti *človeško bitje* nima prave realnosti. *Boj proti veri* znači torej posredno: boj proti onemu svetu, v katerem *tvori vera moralni aroma.*

«Verska revščina je ob enem izraz resnične revščine, je protest proti njej. Vera je bolesten vzdih zasužnjenega bitja, je resničen odznak sveta brez srca, kakor je duh odznak življenja brez duha. *Ona je opij za ljudstvo.*

«Odprava vere, kot iluzorične sreče ljudstva, je predpogoj njegove prave sreče. Prizadevanje razpršiti iluzije v lastnem obzorju ni nič drugega kot prizadevanje odstraniti obzorje, ki potrebuje iluzij. Kritika vere je torej v jedru, kritika doline solza, ki zadobiva v veri svetoven odsev.

«Kritika je odtrgala njene domišljene cvetke od verige ne zato, da bi človek nosil verigo, ki ne daje nobene tolažbe več, ki ni okrašena po fantaziji, ampak zato, da vrže proč to verigo, ter utrga rastoči cvet. Kritika vere razočarava človeka, vsled tega mora misliti, delati, uravnavati svojo resnično osebnost kot človek, ki so mu uničili iluzije, ki ima odprte oči uma, da se suče okoli samega sebe in tako okoli svojega resničnega solnca. Vera je enostavno: iluzorično solnce, ki se suče okoli človeka toliko časa dokler se on ne prične sukati okoli samega sebe.

«Naloga zgodovine je torej: ugotoviti *resničnost tega sveta*, potem ko se je razkadila *resničnost onega sveta*. Pred vsem obstoja naloga filozofije, ki služi zgodovini, v tem, da razkrije ničevnost človeškega bitja v njegovi vsakdanji obliki, potem ko je bila razkrita sveta oblika ničevnosti človeškega bitja. Kritika nebes se spreminja tako v kritiko zemlje, *kritika vere v kritiko prava, kritika teologije v kritiko politike.*»

Ni mogoče več povedati in bolje povedati.

Komunistična stranka, ki je nastala proti oportunizmu se ne sme odpovedati *boju stranke* proti verski narkozi, ki drži ljudstvo v temi.

Komunistična stranka se mora baviti z vero, ampak proučevati mora njene ustanovitelje, tolmačiti njih misel in slediti najsvetlejšim črtam. Samo če bomo tako delali, bomo gotovi, da ne bomo snovali drugih domišljenj, ki se porajajo v nekaki ženski občutljivosti, in ki niso za drugo, kakor, da zadržujejo pohod proletariata, uničevalca tega sveta brez srca, in da zadržujejo njegov prihod do komunizma, ki ga lahko označimo kot svet ves iz srca.

Tako se glasi Bellonijev članek o verskem vprašanju. Tu so izvirni citati Marxa in Engelsa in opozarjam posebno na nje nekat. naše pristaše, ki se radi sklicujejo na *marxistične teoretike*, da zagovarjajo pod firmo marxizma svoje domneve, ki pa razodevajo očito nepoznanje marxizma.

Omenjeni citati nudijo snov za razmišljanje tudi onim komunistom (in teh je veliko), ki še vedno mislijo in trdijo, da bo tudi v komunizmu tvorilo podlago socialnim odnošajem ljudi med seboj nekako versko prepričanje, če tudi kršćansko. Ti duhoborci nočejo priznati, (ali pa ne poznajo) historičnega materializma, ki nam ga je Marx nekako z matematično točnostjo opredelil v svojem «Kapitalu». Morda je večja razdalja med historičnim materializmom in sv. pismom nove zaveze kakor med njim in sv. pismom stare zaveze! Kdor pazno čita «Kapital» najde, da je le način organizacije produktivnega dela resnično opredeljeval vsakokratne socialne odnošaje in tako bo tudi v komunizmu zavedna socialna organizacija dela opredelila socialne odnošaje družbe, *ki so in bodo pred vsem drugim odnošaji ljudi do dela in (duhoborci!) kruha.* RUSKI.

Priobčujemo ta članek pod rubriko «Odmevi naukov Marxa in Kristusa», pod katero se je v našem listu začela diskusija o verskem vprašanju kot prispevek k tej diskusiji. Ta diskusija — po sili okoliščin — ni vodila do kakega normativnega zaključka. Tudi se naša stranka ni izrekla še oficielno o verskem problemu. Zato ostane še odprta pot raznim mnenjam v naših vrstah.

„Ruski humor".

O ruskem narodu se splošno govori, da je brez vsakega humorja. Kadar se pojavi stvar, ki je slična humorju, je tako pomešana s patosom, da je podobna smehu, ki zre skozi solnce. V sedanjem času, sprico trpljenja, ter trpke usode ruskega naroda, je le malo prilike za slednjega, da bi se preiskusil v humorju. Kljub temu pa je najti v Rusiji nekaj ljudi, ki se urijo v satiričnih opazkah, na stroške ostalega sveta. Ruski list «Izvestja», ki je oficielni organ sovjetske vlade je priobčil par povsem primernih komentarjev glede znane genovske konference ter narodov, zastopanih tam.

Amerika: — Nekoč je živel v Evropi ubog, nesrečen človek, ki se je imenoval Krištof Kolumb. Kakršnekoli stvari se je lotil, vedno ga je zasledovala nesreča. V neki uri obupa se je sklenil maščevati nad Evropo. Šel je in razkril Ameriko. V Genovi so postavili spomenik temu strašnemu človeku in da proslavijo ta dogodek, se je zbrala tam sedanja konvencija.

Anglija: — Dežela Shakespeare-ja in Lloyd Georgea. Prvi je bil igralec in zadnji je tudi. Prvi je bil stvaritelj svetovnih zgodovinskih dram in drugi bi bil tudi rad. Prvi je spisal igro: «Veliko hrupa radi ničesar» in zadnji istotako. Prvi je dvignil vprašanje: — *To be or not to be?* (Biti ali ne biti?) in drugi si je stavil isto. Edina razlika med obema je ta: — Shakespeare si je ustvaril mesto v zgodovini, a Lloyd George ji je ponudil nasilje.

Zavezniki: — Zarota treh kitov, ki bi radi požrli vsaj enega boljševiškega Jonasa.

Konferenca v Genovi: — Prva obletnica na bojnem polju po svetovni vojni.

Mir: — Figovo pero, iz katerega bi si Evropa rada prikrojila obleko.

Nemško-rusko pogodba: — Stari Nestor jo je napovedal z naslednjimi besedami.

— Med tem ko so starši iskali moža za svojo hčer, jih je slednja neprijetno presenetila, ko je porodila zdravega fanta.

Kako so se branili delavci v Parmi

za časa zadnje stavke

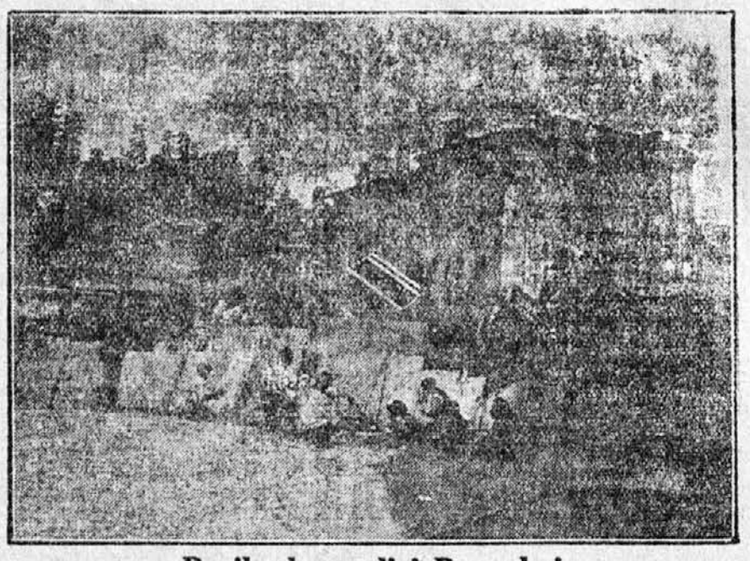

Barikada v ulici Bernabei

Straža v ulici Imbriani pričakuje napad.

Koliko vojn je bilo v treh stoletjih?

Danes, ko je na dnevnem redu političnega življenja zopet vojna, ko se vsepovsod razpravlja in govori o novi vojni, bo dobro, ako pogledamo za par stoletij nazaj v zgodovino človeštva, ki se nam pokazuje kot zgodovina bojev in vojn med posameznimi narodi in državami, a je v svojem bistvu le zgodovina razrednih bojev in vojn. Zanimivo statistiko vojn posnemljemo po sestavi meščanskega učenjaka Bodarta.

Med leti 1618, in 1965. je bilo vsega skupaj 1700 bojnih spopadov, in sicer 104 bitk na suhem, 122 bitk na morju, 490 obleganj in 44 kapitulacij. Nadalje je trajala vojna med Benetkami in Turčijo (1644. in 1690.), torej nad 55 let. Najkrajša je bila med Karolom Albertom in Avstrijo leta 1849. ki je trajala šest dni.

Francija je v omenjenem času največkrat prijela za orožje. Število njenih bitk znaša 1079 (622 na kopnem, 63 na morju, 322 obleganj in 32 kapitulacij), kar znaša povprečno 63 odstotkov. — Avstrija izkazuje povprečno 48 odstotkov, Angija 20, Rusija 19. Pruska 18, Španija 16. Turčija 12 odstotkov itd.

Francija je imela v 1079 slučajih 584 zmag proti 495 porazom. Pruska in Anglija imata 60 odstotkov uspehov in 40 odstotkov porazov. Španija 36 odstotkov zmag in 64 odstotkov porazov.

Francija se je od l. 1600 vojskovala proti 15 državam; proti Avstriji 626-krat in 196-krat z neuspehom. Anglija je zmagala v 120 slučajih, podlegla pa v 155 Imela je v vojni s Španijo 119 uspehov in 45 porazov, s Holandijo 80 zmag in 63 porazov. V osmih vojnah med Francijo in Nemčijo, ki izkazujejo 307 bitk, je dobila Francija 152 zmag in imela 155 porazov.

Francozi so pri Sedanu izgubili 28 tisoč mož, to je 40 odstotkov. Nemci pa 9000 mož.

Najdalje so Angleži oblegali mesto Gibraltar, od 177 9do 1782, torej 1617 dni. Na drugem mestu se je držal Kadiz (Španija) od 1810. do 1812., torej skupno 903 dni v angleško-španski vojni. Sevasto pol se je ustavljal 346 dni. Port Artur 121 dni. Kandijo (ali Kreto otok v Sredozemskem morju) je 1669. branilo 20 tisoč Benečanov proti 130 tisoč Turkov 228 dni. Na tem kraju se je vdalo Rusom 43 tisoč Turkov.

Najstrašnejši del statistike tvori umrljivost. Pri Mukdenu (rusko-japonska vojna) je prišlo na 624 tisoč vojakov 133 tisoč mrtvecev. Pri Sedanu (nem.-franc. vojna) je bilo razmerje 122 tisoč proti 320 tisoč; pri Borodinu (Napoleonske vojne) 80 tisoč proti 246 tisoč; pri Waterloo 45 tisoč proti 192 tisoč; pri Wagramu 63 tisoč proti 290 tisoč; pri Dražjanih 50 tisoč proti 300 tisoč; pri Pleyni (rusko-turška vojna) 50 tisoč proti 153 tisoč; pri Austerlitzu 46 tisoč proti 148 tisoč; pri Solferinu 93 tisoč proti 273 tisoč. Odgovornost za pravilnost teh številk moramo prepuščati zgoraj imenovanemu statistiku. —

Nič manj interesantna ni statistika o vojnih dogodkih zadnjih 40 let; katero povzamemo po drugem viru. Od 1878. je bilo 28 vojn med katerimi je bil več krvavih kolonialnih. Največje vojne evropskih narodov tega časa so: Rusko-turška (1878.), francoska kolonialna v Tunisu (1881.), francoska ekspedicija v Madagaskar (1895.), grško-turška vojna 1896, boj Italije, proti Abesiniji (1897.), špansko-amerikanska vojna 1898, burska vojna (1899.), angleška ekspedicija v Sedan istega leta, vojna združenih velevlasti Evrope proti boksarjem na Kitajskem (1900.), in na 14. mestu italijansko-turška vojna (1911.). Nemčija se je na Kitajskem borila le proti boksarjem. Na 15 mestu je omeniti nemško ekspedicijo v južno-zapadno Afriko nad Herere. Vojna v katero se ni mešala nobena evropska sila, je bila med Japonsko in Kitajsko 1894.

V novejšem času je treba prištevati tudi obe balkanski vojni. Na Nemčijo pripadata v tem času dve vojni, na Francijo pet, od katerih so se izvršile vse po kolonijah, na Turčijo tri, na Italijo dve, na Japonsko dve, na Anglijo tri, tudi po kolonijah, in na Španijo dve. Poudarjati je, da se je v teh slučajih ponajveč rabilo brodovje.

Za temi je sledila svetovna vojna, ki je pustila take katastrofalne posledice za seboj. Kakor se more preračunati dosedaj znaša izguba vseh življenj, ki gre na račun zadnje svetovne vojne, nad 34 milijonov ljudi. V tem številu niso vključene žrtve, ki so padle v Rusiji po prevratu in na drugih bojiščih po sklenjenem premirju med Nemčijo in zavezniki.

Vojni požar zaneten 1914 l. ni še pogašen. Grške čete so bile še pred kratkim poražene od Turkov in grško-turška vojna se razvija v evropski konflikt za Dardanelske ožine. Revolucija v Grčiji pokazuje zopet, da se vojne med posameznimi meščanskimi državami, končujejo vedno bolj z meščansko vojno, odnosno da se vedno bolj okriva jedro vojne, ki je razredna in se prehaja vedno bližje pravemu izvoru vojne, ki leži v razrednih nasprotjih.

Malo statistike

Po najnovejših računih ministrstva za delo, ki segajo do meseca marca t. l., pokazuje gibanje cen glavnih življenjskih predmetov v zadnjem desetletju (vzeto za podlago cene v važnejših mestih kraljestva) sledečo sliko:

Od 1913 l. do 1919 l. so cene rasle polagoma in narahlo. V letu 1919 pa so nenadano poskočile, se v letu 1920 sukale okoli dosežene višine in ostale približno do marca t. l. Odstotni poviški za posamezne predmete so v marcu t. l. v primeru s predvojnimi znašali največ 742% za sir (za zabelo) in najmanj 282% za kruh (iz žita). Ti poviški so za posamezne predmete kakor sledi:

Kruh iz žita 283.2 — moka iz žita 300.7 — koruzna moka 389.7 — riž 300.8 — fižol 395.6 — testenine 324.3 — krompir 550 — goveje meso 675.4 — svože svinjsko meso 381.2 — salame 453.1 — polenovka 352.3 — jajce 587 — slanina 327.1 — sir 712.4 — kuhano maslo 352 — sveže maslo 523.9 — olje z oljk 410.3 — sladkor 349.1 — kava 541.3 — mleko 446.5 — ogljе 673.2.

*

Ne samo cene živežu so se povišale v teh povojnih letih kapitalistične gospodarske obnove (na račun proletariata!); da bodo potrjene trditve meščanskih ekonomov o «rastočem blagostanju» (zanje seveda) se je povišalo do sedaj neznane mere tudi število brezposelnih.

1. julija t. l. je bila brezposelnost v posameznih deželah Italije sledeča:

Pijemont 35.152 brezposelnih (24.447 možkih in 10.705 ženskih); Ligurija 23.958 (21.914 m. in 2.044 ž.); Lombardija 75.344 (47.819 m. in 27.415 ž.); Benečija 55.479 (49.715 m. in 5.764 ž.); Umbrija 3587 (3466 m. in 121 ž.); Lacij 5485 (4436 m. in 1049 ž.); Abruci 2395 (2068 m. in 327 ž.); Kampanija 14.733 (13.003 m. in 1730 ž.); Puglia 8730 (8542 m. in 188 ž.); Basilicata 293 (231 m. in 2 ž.); Kalabrija 322 (314 m. in 8 ž.); Sicilija 19.119 (18.274 m. in 845 ž.); Sardinija 4401 (3623 m. in 778 ž.); *Julijska Benečija* 12.121 (9631 m. in 2490 ž. To število se zdi vsekako vzeto prenizko morda na čast novih komendatorjev in civilnih komisarjev.); Tridentska Benečija 3388 (3137 m. in 251 ž.).

Po tej vladni statistiki je bilo torej v Italiji 1. julija t. l. vsega skupaj 372.001 brezposelnih od katerih 286.980 možkih in 85.021 žensk.

*

Po podatkih, ki jih je objavilo angleško ministrstvo za delo na podlagi seznamov izdelanih po posameznih delovnih uradih je bilo v Angliji početkom avgusta meseca 1,328.000 ljudi brez dela. Od teh je 1,096.500 moških, 153.700 žensk, 44.800 dečkov in 33.600 deklic. Število delavcev, ki delajo le nekoliko ur na dan in ki prejemajo tudi podporo je znašalo 60.100.

*

U Češkoj su bezposelni:

39% kovinara, 43% radnika odevne (tekstilne) industrije, 50% rudarske industrije stakla, 90% radnika industrije koža i obuće; oko sto hiljada radnika su pogođeni otkazom kolektivnih ugovora; veliki deo zaposlenih radnika radi skraćeno vreme, toliko nek se zove da rade, a danomice se zatvaraju tvornice i radnici bacaju na ulicu; broj besposlenih je prešao pola milijona i . . . ništa više.

Ovi podatci su skupljeni u Pragu početkom septembra. A kako danas izgleda «uzor» Češka, o tom ne treba da se rekne ništa više.

Poredni urad na Angleškem in Walesu objavlja, da se je leta 1920 rodilo na Angleškem 957.732 otrok, to je število porodov, takoršnega ni dosegla Anglija. Navnciako je število smrtnih slučajev 12.4 od tisoč najnižje v preteklih 62 letih. V preteklem letu je bilo zaključenih 379 tisoč zakonov. Število prebivalstva je torej v enem letu naraslo za 491.000 prebivalcev, kar je rekordna številka za Anglijo.

*

Število vdov in vojnih sirot v Jugoslaviji:

Po statistiki ministrstva za socialno polit. je v Srbiji in Crni gori 137.022 rodbin padlih vojakov. Od tega je sirot brez očeta in matere 12.887. — V Banatu, Bački in Baranji je 14.340 vdov in 1104 otrok brez očeta in matere. V Hrvatski in Slavoniji je 12.135 vdov po padlih vojakih, ki imajo 27.371 nepreskrbljenih otrok; sirot brez očeta in matere je 1100. V Dalmaciji je 4057 vdov in 2099 sirot brez očeta in matere. V Sloveniji je 9407 vdov, ki imajo skupno 15.007 otrok. Sirot je 2012. V Bosni in Hercegovini je po padlih vojakih 12.386 vdov, ki imajo 29.398 otrok; sirot je 2772. V tej statistiki niso navedene one družine, ki se jim podpora še ni uredila!

*

Finančni položaj Francije v mesecu maju izražen v zlatih frankih je bil sledeči:

Pasiva je znašala 24.952 milijonov, aktiva pa 76.386 milijonov; od teh poslednjih spada na kredite Nemčiji 67.340 milijonov. Francija je dobila na račun odškodnine 2,024 milijonov, od teh 434 v denarju, dala pa je na predujmih za obnovitev porušenih krajev, za vojne pokojnine, za okupacijske troške 41.853 milijonov, preplačala je torej na predujmih na račun Nemčije 39.829 milijonov.

Tekoči francoski dolg, ki znaša 32.777 milijonov, bi se torej amortiziral (uničil) in bi ostal še prebitek nad 7 milijard zlatih frankov, če bi Nemčija plačala Franciji 39.820 milijonov, ki jih je Francija plačala na njen račun.

*

Angleška revija »Lloyd's Register« objavlja nekatere statistične podatke o rasti svetovnega trgovinskega brodovja primerjajoč tonelažo izpred vojne z ono v juniju t. l.

Svetovna trgovska tonelaža se je zvišala od junija 1914 l. do junija 1922 leta za 14,288.000 t (1 t=1000 kg; toliko nesejo torej vse trgovske ladje). Svetovna trgovska tonelaža je porazdeljena tako-le: Velika Britanija (angleško kraljestvo) 19,055.000 t, angleški dominiji (kolonije) 2,201.000 t; Zedinjene države 12,506.000; Francija 3,303.000; Italija 2,600.000; Nemčija 1,783.000; Japonska 3,325.000; Holandija 2,613.000 t.

Najbolj je zrastla tonelaža Zedinjenih držav za 10,669.000 t; ona Italije je zrasla za 1,172.000 t; za kolikor približno je zrasla tudi tonelaža Francije, Japonske, Holandije. Kar vznemirja angleške pomorske kroge je pičla narast angleških tonelaže za samo 176.000 t, ki odgovarja oni Danske. Povečanje tonelaže Zedinjenih držav, Italije in Francije gre seveda tudi na račun tem državam prideljenega trgovskega brodovja zmaganih držav. Tako je padla tonelaža Nemčije za 3 mil. 315,000 t.

*

Dočim je bilo pred vojno samo devet milijonov žen več kakor moških v Evropi, je narasla sedaj ta razlika na 25 milijonov. Najslabše je v tem pogledu v Rusiji, kjer pripada na 1000 mož 1300 žen. Skoraj najboljše je v tem oziru v Jugoslaviji, kjer pride na 1000 mož le 1042 žen.

*

V nekem holandskem listu je bila priobčena zgodba radi valute, o kateri pisec jamči, da je resnična. Zgodbica je sledeča:

Leta 1917 je umrl na Dunaju meščan in zapustil sinu 50.000 kron. Sin je bil priden in štedljiv in dal je denar v hranilnico, da mu je vseskozi prinašal po tri odstotne obresti. Danes je revež. Njegov brat je podedoval ravno toliko, pa ni bil kaj prida štedljiv. Za skoro vso očetovo zapuščino je kupil vino v steklenicah in pil s svojimi prijatelji maloštevilnimi do dance. Človek bi sodil, da je dozdaj s tem zapravil vso svojo zapuščino, pa je čisto drugače. Pred kratkim je prodal izpraznjenih 50.000 steklenic in prejel za to štiri milijone kron. Pri tem nastane vprašanje: Ali se sploh splača biti zmeren?

*

Kako se sprema mir vidi se iz sledečih brojeva: U poslednjih deset meseci (od kraja oktobra prošle — do kraja avgusta ove godine) porastao je broj vojnih aeroplana: u Francuskoj od 1722 na 2163 (441 više), u Engleskoj od 1048 na 1077 (29 više), u Američkim sjedinjenim državama od 537 na 1229 (692 više), u Japanskoj od 541 na 1101, u *Italiji od 494 na 1282* (788 više, ili nekih 160 na sto), — Engleska je vlada nedavno tražila od parlamenta jedan kredit za gradnju novih 500 aeroplana.

Sve to ima da služi za osiguranje mira, t. j. večitog, podzemnog mira proletarskim sinovima. — Pa da se čovek ne divi tolikoj miroljubivosti!

*

Kako je film popularen po civiliziranem svetu, je razvidno iz statistike, ki jo je nedavno objavil neki nemški kinematografski časopis. Po teh podatkih je na celem svetu 40.000 bioskopov. Samo v Združenih državah jih je 18.000. Na drugem mestu je Nemčija s 3731 bioskopi, za njo pa Sovjetska Rusija s 3500, kolikor se je po sedanjih prilikah moglo dognati. Velika Britanija ima okrog 3000 kinematografov. Od ostalih evropskih držav navaja statistika sledeče številke bioskopov: — Francoska 2400, Italija 2200, Avstrija 800, Belgija 772, Skandinavija 703, Poljska 300, Holandska 227, Madžarska 180, Španija 156, Češkoslovaška 132, Švica 123, Jugoslavija 117, Turška 32, ostale bal. države 23, Afrika, Avstralija in Azija imajo skupno 1361 bioskopov.

*

Dr. Demahl, policijski zdravnik, je objavil statistiko o prostituciji na Dunaju, ki je posledica bankrotiranega gospodarskega sistema. 1800 prostitutk je vpisanih na policiji, poleg tega je pa 77 tajnik prostitutk na vsakih 10.000 žena, ki žive na Dunaju. Leta 1920 je bilo aretiranih 7627 žena in deklet, ki so se prodajale brez policijskega dovoljenja in polovica teh je bilo spolno bolnih. Žene oficirjev in sploh žene prejšnjega srednjega stanu, katerega je uničila vojna, tvore večino prostitutk.

Izdajatelj: Izvrševalni odbor Komunistične stranke Italije.
Odgovorni urednik: Posl. Anselmo Marabini
Tiskarna: „Il Lavoratore".

Objava

Stavbinska zadruga Julijske Krajine «C. E. R. G.» sporoča, da gg. *Ortolani Giuseppe, Lonati Davide, Cosmatz Giovanni, Furlan Antonino, Lestan Luigi* ne spadajo več med njeno osobje in nimajo radi tega ničesar skupnega s to zadrugo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA v GORICI

Razglas

Naznanja se prizadetim zavarovancem, da otvori podpisana v *Mirnu* v občinskem domu zdravniško ambulanco, katera bo odprta začenši od 9. oktobra naprej trikrat na teden in sicer vsaki *ponedeljek, sredo in petek od 16. do 17. ure.* Kot zdravljajoči zdravnik bo posloval gosp. Dr. Just Bačar.

Ambulance se lahko poslužujejo vsi bolni zavarovanci in njih družinski člani, ki se izkažejo z od bolniške blagajne izdano izkaznico in ki bivajo v občinah, odnosno podobčinah: Miren, Rupa, Peč, Gabrije, Vrh-Sv. Mihael, Sv. Martin na Krasu, Opatjeselo, Novavas, Lokvica, Kostanjevica, Temnica, Vojščica, Dol, Orehovlje in Vrtoče.

Gorica, dne 29. septembra 1922.

VODSTVO.

Socialna Matica „LJUDSKEGA ODRA" v Trstu

Komunistični koledar

uredil ing. D. Gustinčič

Komunistični koledar je v razprodaji v Trstu: **Knjigarna J. Štoka,** inseratni oddelek **„Lavoratore"** ul. Maiolica 12 in ob večerih v **Delavski zbornici;** v Gorici v Del. zbornici; na deželi pri vsih podružnicah L. O. in Kom. sekcijah.

Knjiga je znanstvene in poučne vsebine in jo bi moral imeti vsak proletarec, bodisi kmet ali delavec, ker mu bo mnogo koristila in ga o marsičem podučila.

Vsebina Komunističnega koledarja je sledeča:

Internacionala (delavska himna). — Koledar za navadno leto 1922. — Mere in teže. — **G.:** Pogovor pod lipo. — O Sovetih. — **Anim:** Proletarske internacionale. A. Prva internacionala. B. Druga internacionala. C. Tretja internacionala: I. kongres Komunistične internacionale: a) Poziv Rusije. b) Delo kongresa: 1. Smernice Kom. internacionale. 2. O buržoazni demokraciji in diktaturi proletariata. 3. Manifest na proletariat vsega sveta. II. kongres Kom. internacionale: 1. Pogoji za vstop v Komunistično internacionalo. 2. Nacionalno in kolonialno vprašanje. 3. Kdaj in pod katerimi pogoji se smejo ustanavljati Soveti. III. kongres Komun. internacionale: Teze o svetovnem položaju. 2. Taktika Komunistične internacionale. — **Pertot Jože:** Pota mladine. — PROLETKULT. **Alojzij Hreščak:** Šola in vzgoja v Sovetski Rusiji. — **N. Buharin** in **E. Preobraženskij:** Šola in komunizem. — GOSPODARSTVO **Ing. D. Gustinčič:** I. Pojava in bistvo zadružništva. II. Uloga zadružništva v proletarskem gibanju. III. Oblike zadružništva. 1. Denarne zadruge. 2. Konsumne zadruge. 3. Obrtne ali produktivne zadruge. 4. Poljedelske zadruge. — IV. Zadružništvo in politika. — **Ing. D. Gustinčič:** I. Hranjenje rastlin in gnojila. II. Zakon najmanjše količine ali zakon minima. III. Potrebna količina posameznih gnojil. IV. Glavna umetna gnojila in njihova uporaba. V. Splošne pripomnje. — Rečnik slovenačko-srbohrvat. razlika.

Cena 5 Lir, po pošti Lir 5.50

Kdor želi imeti koledar zase ali v razprodajo naj se obrne na vodstvo Ljudskega odra.

Komunistični koledar je knjiga, ki ima trajno vrednost.

Delavski narod! Nabavi si to knjigo, čitaj jo, razširjaj jo!

Marica! Govori, očitaj, reci, da sem te ubil, da sem razbojnik brez Boga in brez duše, — samo ne molči, ne glej me tako, Marica!»

Jecljal je s težkim jezikom, glava mu je klonila na mizo. Tinka je trepetala na postelji, neizmerna groza je gledala iz njenih oči.

Prišel je Jokec in je prinesel pečenke in žganja. Oče je nastavil steklenico, izpil je na dušek, nato se je opotekel k svoji postelji, legel je nanjo oblečen in je takoj zaspal. In ko je zaspal, je kričal v sanjah s hripavim glasom, mahal z rokami, vzdignil se in padal na posteljo.

«Kaj me gledaš tako, Marica? Da sem te ubil, mi očitaš? Torej te ubijem! Na!»

Zamahnil je s pestjo in je udaril ob zid.

«Na! Da mi ne boš očitala zastonj! Na! Na!»

Jokec je nesel pečenko Tinki.

«Jej»

«Jej ti Jokec, nisem lačna.»

«Jaz tudi nisem lačen.»

Pogledala sta si v oči in sta obadva zajokala.

«Večerjaj, Jokec, in nato zaspi! Zaspi in ne misli nič in nikar ne jokaj!»

«Tudi ti ne smeš jokati, Tinka! Zaspi in ne misli ničb»

Večerjala sta tiho. Luč je gorela zmirom bolj dremotno, olje v svetilki je dogorevalo.

Jokec je povečerjal in je rekel Tinki z resnim glasom:

«Ne bom zaspal, Tinka, dolgo ne bom zaspal nocoj. Veš, kaj bom mislil: da ne bo več dolgo tako in da se bo vse izpremenilo Kako si ti neumna Tinka, in tudi jaz sem bil tako neumen! Saj se ni zgodilo nič žalostnega in obadva sva jokala! Saj pride gospod Edvard z zlatim vozom in z veselimi svati in jaz bom ministrant in bom nosil rdeči ovratnik in kadilnico bom držal v roki. In ne bo več dolgo, ko bom duhovnik in takrat bom dal postaviti na materinem grobu velik spomenik od belega kamna . . .»

«Lepo bo takrat, Jokec!» je odgovorila Tinka in ustnice so se ji narahlo tresle. «Ni treba, da bi bil žalosten; misli, kako lepo bo takrat in zaspal boš vesel. Ugasni luč!»

Jokec se je ozrl še enkrat na Tinko s tihim, radostnim nasmehom, nato je privil svetilko in je zlezel za peč.

Tiste lepe misli, čudežne sanje, ki so se porodile iz žalostnega srca, so bile zmirom jasnejše. Natanko je slišal drdranje zlatega voza, ki je prišel po cesti in se ustavil pred hišo, videl je pred sabo debelega voznika z zlatimi bortami na bogati obleki in s cvetlicami na biču, videl je gosposke svate in gospoda Edvarda, ki je stopil iz zlatega voza, vso v črni obleki in z belimi rokavicami na rokah. In tudi sebe je videl Jokec in kakšen je bil? Ni bil več Jokec, bos in zakrpan in ubog, temveč velik je bil in oblečen je bil v duhovniški plašč in dvoje majhnih ministrantov v rdečih ovratnikih je stalo za njim. Prikazala se je Tinka, vsa v židi in žametu in zlatu, in gospod Edvard jo je prijel za roko in sedla sta v zlati voz in nikjer ni bilo cesarja, da bi jima branil —

Jokec je sanjal in je v lepih sanjah zaspal in ni slišal Tinkinega hrepenja.

(Dalje prihodnjič.)